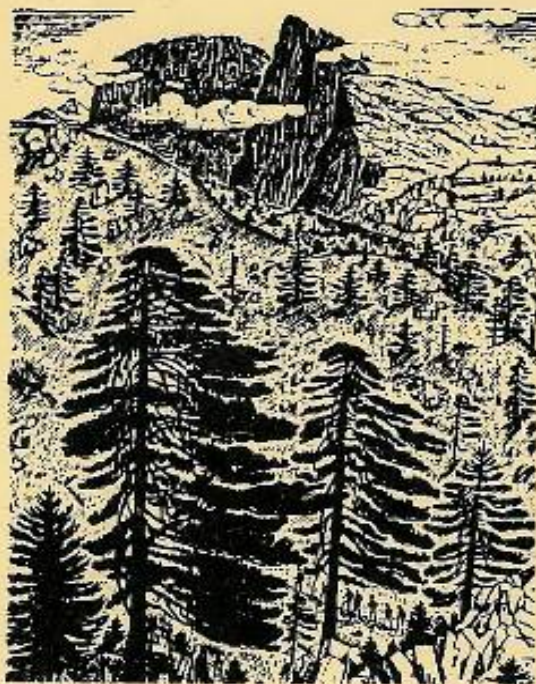

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙΑΣ
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΟΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Εφαρμόζοντας προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Μερικές σκέψεις, προτάσεις,
πληροφορίες και ενδεικτικά
θέματα για προγράμματα Π.Ε.

ΚΑΤΕΡΙΝΗ 1996-97

**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΠΕΡΙΑΣ
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΟΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Εφαρμόζοντας προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

**Μερικές σκέψεις, προτάσεις,
πληροφορίες και ενδεικτικά
θέματα για προγράμματα Π.Ε.**

ΚΑΤΕΡΙΝΗ 1996 - 97

Η εργασία αυτή εκτυπώθηκε στο τυπογραφείο του Πέτρου Παναγιωτή (Κατερίνη) τον Οκτώβριο 1996 για λογαριασμό του Υπευθύνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Δ/σης Α/θμιας Εκπ/σης Πιερίας.

Copyright: Nikos Karaiskos, Kallithea Pierias
Tel. 0351-61621

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	
2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	9
3. ΤΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΑ	10
4. ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ	11
5. Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	12
6. ΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	13
7. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΒΟΗΘΟΥΝ	14
8. Η ΑΦΙΣΑ	15
9. ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΕΣ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	17
10. ΣΛΑΪΤΣ-ΒΙΝΤΕΟΚΑΜΑΡΑ	18
11. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ	19
12. ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Π.Ε.	21
13. ΕΚΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	31
14. ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	35
15. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ	46
16. ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50
17. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΦΙΣΩΝ	55

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Περιβαλλοντική Εκπ/ση, που εμφανίστηκε τα τελευταία χρόνια στα σχολεία, έχει σα βασικό στόχο να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά σε θέματα περιβάλλοντος και να διαμορφώσει συμπεριφορές και πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον.

Η Π.Ε. είναι επίσης μια <άμυνα> ή <μια αντίδραση ενοχής> της κοινωνίας μας μπροστά σε δραματικές καταστάσεις που δημιούργησαν ο άκρατος καταναλωτισμός, η ασυδοσία των υπερπαραγωγών, η άναρχη <ανάπτυξη> και ο ανθρώπινος εγωισμός και δεσποτισμός πάνω στη γη.

Θέλει, επομένως, η Περιβαλλοντική Εκπ/ση να κάνει καλύτερους αυριανούς πολίτες οι οποίοι θα εκτιμούν το φυσικό περιβάλλον, θα συνεργάζονται μαζί του, θα του συμπεριφέρονται σωστά και φυσικά.

Υπάρχει μια απέραντη <φιλολογία> και πολυλογία για την Περιβαλλοντική Εκπ/ση η οποία σε αρκετές περιπτώσεις βλάπτει γιατί δημιουργεί σύγχυση.

Αν και υπάρχουν πολλοί τρόποι να κάνει κανείς περιβαλλοντική εκπ/ση, επικράτησε τελικά στα Ελληνικά Σχολεία η <μέθοδος> των ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ.

Με τα προγράμματα Π.Ε. τα παιδιά ασχολούνται με κάτι το συγκεκριμένο και έχουν έτσι τη δυνατότητα και το χρόνο να ερευνήσουν, να ανακαλύψουν, να οργανώσουν τη δουλειά, να μελετήσουν και να δημιουργήσουν.

Πέρα απ' αυτό, εισάγονται στο πνεύμα και στην ουσία της οργάνωσης, της αξιοποίησης πληροφοριών και εμπειριών, της έρευνας, της επιστημονικής καταγραφής και αρχειοθέτησης, έρχονται σε επαφή με τεχνικές και τεχνικά μέσα κλπ.

Τέλος, να πούμε, πως και ο εκπ/κός που θα ασχοληθεί με τα προγράμματα Π.Ε. έχει πολλά να κερδίσει.

Νίκος Καραϊσκος

Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπ/σης

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Για την εφαρμογή ενός προγράμματος Π.Ε. πρέπει να υπάρχουν μερικές βασικές προϋποθέσεις.

1. Η θέληση από πλευράς εκπ/κού να ασχοληθεί συστηματικά και με μεράκι με ένα ενδιαφέρον θέμα σχετικό με το περιβάλλον.
2. Η δημιουργία κατάλληλου ψυχολογικού κλίματος στα παιδιά. Με τη βοήθεια του δασκάλου τα παιδιά ενθουσιάζονται και κινητοποιούνται.
3. Η καλή συνεργασία υπεύθυνου εκπ/κού (για την υλοποίηση ενός προγράμματος) με το Δ/ντή, τους άλλους συναδέλφους του σχολείου, το Σύλλογο Γονέων, τον Υπεύθυνο Π.Ε. του Νομού κλπ.
4. Κάποια οικονομική δυνατότητα.
5. Ορισμένα τεχνικά μέσα.

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η επιλογή του θέματος είναι μια πολύ σημαντική υπόθεση. Το θέμα πρέπει να είναι κατ' αρχήν ενδιαφέρον τόσο για τα παιδιά όσο και για τον υπεύθυνο εκπ/κό. Δε θα έχει καλά αποτελέσματα κάποιος που ασχολείται με ένα θέμα το οποίο δεν αρέσει και δεν ενδιαφέρει κανέναν.

Η επιλογή του θέματος στηρίζεται συνήθως στην ύπαρξη συγκεκριμένου τοπικού περιβαλλοντικού προβλήματος. Έτσι τουλάχιστον πρέπει να γίνεται. Αυτό όμως δεν είναι κανόνας. Μπορούμε να επιλέξουμε θέμα, από τα γενικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα ή και από τομείς δραστηριοτήτων που συνδέονται με συγκεκριμένες συμπεριφορές προς το περιβάλλον. (Καθαριότητα, ανακύκλωση κλπ).

Σε κάθε περίπτωση το θέμα πρέπει να σχετίζεται με το περιβάλλον και τους λόγους για τους οποίους θεσμοθετήθηκε και λειτουργεί η Περιβαλλοντική Εκπ/ση και να εξυπηρετεί συγκεκριμένους σκοπούς.

Σε πολλές περιπτώσεις βλέπουμε προγράμματα άσχετα με την Π.Ε. να ονομάζονται "προγράμματα Π.Ε.". Για παράδειγμα "η ιστορία του διδακτηρίου μας", όσο συμπαθές κι αν είναι σαν θέμα, δεν μπορεί να είναι θέμα προγράμματος Π.Ε.

Βέβαια, θα μπορούσε να προβάλει κανείς το επιχείρημα πως τα πάντα είναι περιβάλλον. Το επιχείρημα φαίνεται λογικό. Δεν είναι όμως έτσι. Η Π.Ε. μπήκε στην εκπ/ση επειδή προέκυψαν συγκεκριμένα προβλήματα στο περιβάλλον από την κακή συμπεριφορά του ανθρώπου προς τη φύση.

Εν ονόματι μιας αμφισβητούμενης ευημερίας και...ανάπτυξης καταστρέψαμε τα περισσότερα δάση της γης, μολύναμε τα ποτάμια, τις θάλασσες και τα νερά που πίνουμε, μολύναμε τον αέρα, ελαττώσαμε

δραματικά τα είδη του φυτικού και ζωικού κόσμου, ξεπεράσαμε κάθε όριο στο θέμα των εκχερσώσεων και οικοπεδοποιήσεων και πολλά άλλα. Στην Ελλάδα, πέρα από τα παραπάνω, *δε σεβαστήκαμε την αισθητική των χώρων*. Είμαστε μια χώρα με πολλές ομορφιές, με μεγάλη ιστορία, με παράδοση μοναδική, με φυσικό περιβάλλον που ζηλεύει κάθε χώρα της γης. Πέρα απ' αυτό, στις αρετές, στηρίζεται (ή πρέπει να στηρίζεται) ο τουρισμός, που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της οικονομίας μας. Υψηλή ποσότητα και προπαντός υψηλή ποιότητα τουρισμού προϋποθέτει σωστή αισθητική χώρων, σεβασμό στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική και διακόσμηση, πράσινο, καθαριότητα, υγιές περιβάλλον.

Να λοιπόν πού πρέπει να στηρίζεται η επιλογή ενός θέματος Περιβαλλοντικής Εκπ/σης. Σ' αυτήν την πραγματικότητα, σ' αυτές τις σκέψεις.

ΣΚΕΨΟΥ ΓΕΝΙΚΑ, ΔΡΑΣΕ ΤΟΠΙΚΑ...

Κάτι άλλο σημαντικό που πρέπει να προσέξουμε στην επιλογή του θέματος: τον τοπικό χαρακτήρα. Η βασική οικολογική αρχή "σκέψου γενικά, δράσε τοπικά" ισχύει και στην επιλογή θεμάτων Π.Ε. Πρώτα πρέπει να καταπιαστούμε με τα ζητήματα και τα προβλήματα που βλέπουμε και ζούμε καθημερινά. Το κοντινό μας δάσος, το ποτάμι, το πάρκο, η καθαριότητα των δρόμων, η αυλή του σχολείου μας, τα ζώα της περιοχής, τα φυτοφάρμακα, η παραλία μας κλπ. Θέματα που έχουν προτεραιότητα. Μπορούμε επίσης να καταπιαστούμε και με παραδοσιακά τοπικά θέματα, που συνδέονται με το περιβάλλον: τη λαϊκή αρχιτεκτονική, παραδοσιακή μαγειρική, κέντημα, ύφανση, λαϊκή τέχνη κλπ. που βοηθούν την αισθητική και τη ζωή.

Αποδείχτηκε στην πράξη πως η συμπαράσταση των γονέων και των τοπικών φορέων είναι πιο ουσιαστική στην εφαρμογή ενός προγράμματος Π.Ε., όταν το θέμα έχει τοπικό χαρακτήρα.

ΤΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΑ

Κάθε πρόγραμμα Π.Ε. έχει και τα επιμέρους θέματα. Καλά είναι να τα επισημάνουμε από την αρχή μαζί με τους μαθητές. Συνήθως τα επιμέρους θέματα προκύπτουν από τις συζητήσεις. Μπορεί όμως να εμφανιστούν και κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος. Στην επισήμανση και κυρίως στην επιλογή των επιμέρους θεμάτων θα πρέπει να έχουμε κατά νου μερικές βασικές "αρχές":

1. Τα επιμέρους θέματα να είναι ουσιώδη. Είναι δυνατό να εμφανιστούν πολλά θέματα σε μια συζήτηση ή αναζήτηση επιμέρους θεμάτων. Δεν είναι δυνατό να καταπιαστούμε με όλα. Ακόμη κι αν ο πρώτος ενθουσιασμός μας δίνει την αίσθηση ότι είναι εύκολο κάτι τέτοιο. Η πραγματικότητα αργότερα θα μας απογοητεύσει.

2. Διαλέγουμε τα επιμέρους θέματα εκείνα, που είναι βασικά στο κυρίως θέμα του Προγράμματος Π.Ε. Κι όχι μόνον αυτό. Να είναι και εκτελέσιμα. Κι εδώ “ζυγίζουμε” καλά, αν μπορούμε να καταπιαστούμε με το συγκεκριμένο θέμα.

3. Ο προκαθορισμός πολλών επιμέρους θεμάτων αποδείχτηκε στην πράξη λάθος. Επιφέρει σύγχυση, κούραση, απώλεια ελέγχου και τελικά διακοπή του προγράμματος. Ας το προσέξουμε καλά αυτό: **ΛΙΓΑ, ΠΡΟΣΙΤΑ, ΟΥΣΙΩΔΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΙΜΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΑ.**

Η επιλογή των επιμέρους θεμάτων είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη δημιουργία ομάδων εργασίας.

Φέρνουμε ένα παράδειγμα: έχουμε κύριο θέμα σ’ ένα πρόγραμμα Π.Ε. “τα δέντρα και οι θάμνοι του Ολύμπου”. Σε μια συζήτηση η αναζήτηση μπορούν να προκύψουν τα παρακάτω επιμέρους θέματα:

1. ΒΑΣΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ.
2. ΒΑΣΙΚΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΘΑΜΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ.
3. ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΛΥΜΠΟΥ.
4. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΑΜΝΩΝ ΣΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ.
5. ΘΑΜΝΟΙ: ΟΙ ΦΩΛΙΕΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.
6. Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΔΕΝΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΗ ΦΥΣΗ.
7. ΤΟ ΔΑΣΟΣ.
8. ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ.
9. ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΟΥΜΕ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΘΑΜΝΟΥΣ.
10. ΠΩΣ ΘΑ ΦΥΤΕΨΟΥΜΕ ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ.

Θα μπορούσαμε να βρούμε κι άλλα επιμέρους θέματα. Δεν είναι άσχημο να καταπιαστεί κανείς με όλα τα επιμέρους θέματα. Είναι όμως δύσκολο, αν όχι αδύνατο. Απαιτείται πολύς χρόνος και δεν υπάρχει, αφού τα συγκεκριμένα παιδιά που εφαρμόζουν το πρόγραμμα έχουν και άλλες υποχρεώσεις. Αναγκαστικά θα κάνουμε επιλογή. Στη συγκεκριμένη περίπτωση τα επιμέρους θέματα εκείνα, που συνδέονται άμεσα με το κύριο θέμα και που μπορούμε να φέρουμε εις πέρας.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ

Μετά την επιλογή του θέματος, (ζήτημα συνήθως του εκπ/κού που εκδηλώνει την πρόθεση να εφαρμόσει πρόγραμμα Π.Ε. ή των μαθητών ή άλλων εκπ/κών του σχολείου), ακολουθεί μια συζήτηση με όλους τους εκπ/κούς του σχολείου. Είναι πολύ σημαντικό αυτό γιατί:

1. Εξασφαλίζεται η συνεργασία όλως των εκπ/κών και φυσικά και του διευθυντή.
2. Διατυπώνονται διάφορες ιδέες, που μπορούν να βοηθήσουν το πρόγραμμα.

3. Εξασφαλίζεται και η συνεργασία των μαθητών των άλλων τάξεων.

Απαραίτητη είναι και η ενημέρωση του συλλόγου γονέων του σχολείου. Θα έχουμε σίγουρα την κάθε είδους συμπαράσταση και επιπλέον τη συνεργασία του. Άλλωστε κάθε πρόγραμμα Π.Ε. στοχεύει και τους γονείς...

Η συνεργασία του εκπ/κού που θα εφαρμόσει πρόγραμμα Π.Ε. με τον Υπεύθυνο Περιβαλλοντικής Εκπ/σης της Δ/σης είναι επίσης απαραίτητη. Θα υπάρξει μια αλληλοενημέρωση, επιστημονική και τεχνική βοήθεια κλπ. Πέρα απ' αυτό ο Υ.Π.Ε. μπορεί να διαθέτει υλικό και άλλα στοιχεία παρόμοιου προγράμματος, που εφαρμόστηκε σε άλλο σχολείο.

ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

Η κύρια δουλειά γίνεται μέσα στην τάξη. Με τους μαθητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Συζητούμε πλατειά και βαθειά το όλο θέμα. Αναταλάσσονται απόψεις. Καταλήγουμε σε ορισμένα

συμπεράσματα. Ανακαλύπτουμε τα επιμέρους θέματα του βασικού προγράμματος. Δημιουργούνται ομάδες δουλειάς, οι οποίες αναλαμβάνουν συγκεκριμένες δραστηριότητες κι αν είναι δυνατό σε τακτό χρόνο. Γίνεται γενικός σχεδιασμός και προσδιορίζονται περίπου ή ακριβώς οι δραστηριότητες χρονικά.

Κάτι πολύ σημαντικό: *τα παιδιά πρέπει να πειστούν για την αξία και τους σκοπούς του προγράμματος ώστε να συμμετέχουν σ' αυτό με ενθουσιασμό και κέφι.*

Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Είναι αυτονόητο πως για να λειτουργήσει σωστά ένα πρόγραμμα Π.Ε. θα πρέπει να διαθέτει σειρά πληροφοριών. Πληροφοριών που θα διακρίνονται για την εγκυρότητα, χρησιμότητα και ποικιλία. Η χρησιμοποίηση αμφισβητούμενων πληροφοριών στερεί από την εφαρμογή του προγράμματος τη σοβαρότητα.

Οι πληροφορίες μπορεί να προέρχονται:

- Από δημόσιες υπηρεσίες που σχετίζονται με το θέμα του προγράμματος Π.Ε. (Δασαρχείο, Λιμεναρχείο, Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών, Δ/ση Περιβάλλοντος, Στατιστική Υπηρεσία, Τοπογραφική Υπηρεσία κλπ).
- Από Δήμους και Κοινότητες.
- Από διάφορες οικολογικές οργανώσεις, Συλλόγους κλπ.
- Από εφημερίδες και περιοδικά.

- Από βιβλία.
- Από συνεντεύξεις που παίρνουν τα ίδια τα παιδιά.
- Από επισκέψεις σε διάφορους χώρους.
- Από ειδικούς.

Όταν ζητάμε πληροφορίες απ'οπουδήποτε, θα πρέπει να ξέρουμε τι ζητάμε και πώς το ζητάμε. Καλά είναι να έχουμε από πριν σημειώσει τις συγκεκριμένες πληροφορίες που θέλουμε και τις ερωτήσεις που θα υποβάλουμε. Έτσι βοηθάμε εκείνους που έχουν τη διάθεση να μας πληροφορήσουν.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Η συνέντευξη μπορεί να μας δώσει χρήσιμες πληροφορίες στην πορεία εφαρμογής ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπ/σης. Πέρα απ'αυτό η συνέντευξη είναι μια υψηλή παιδαγωγική και διδακτική λειτουργία που εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς.

Ο μαθητής συνηθίζει στην **οικονομία της σκέψης και της έκφρασης καθώς και της συγκεκρινοποίησης**. Παράλληλα με το μαθητή, από την υπόθεση "συνέντευξη" έχει να κερδίσει και ο εκπ/κός. Ας μη ξεχνάμε ότι η όλη εκπ/κή διαδικασία είναι μια αμφίδρομη συνέντευξη μεταξύ μαθητών και εκπ/κού.

Η παρέμβαση του εκπ/κού στη σωστή διατύπωση των ερωτήσεων της συνέντευξης είναι απαραίτητη. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι σαφείς, να στοχεύουν συγκεκριμένες απαντήσεις και να τηρούν τους όρους μιας καλής συνέντευξης γενικά. Οι όροι αυτοί είναι κατά κανόνα:

1. Να απευθυνόμαστε στο κατάλληλο πρόσωπο, τον ειδικό..
2. Να τηρούνται οι κανόνες της ευγένειας και της ευπρέπειας. Για παράδειγμα δε θα ρωτήσουμε ποτέ το Δασάρχη: "Γιατί αδιαφορείτε και δεν κάνετε αυτό που πρέπει στην αυθαιρεσία των κυνηγών;". Καλύτερα είναι να ρωτήσουμε το Δασάρχη έτσι: " Υπάρχουν πληροφορίες πως μερικοί κυνηγοί παραβιάζουν το νόμο. Είναι αλήθεια αυτό; Και πώς σκέφτεται το Δασαρχείο να αντιμετωπίσει το θέμα;"
3. Να είμαστε συγκεκριμένοι στις ερωτήσεις. Όχι αοριστολογίες, πολυλογίες και ασάφειες.
4. Να είμαστε κατάλληλα προετοιμασμένοι για την ερώτηση.
6. Να μη θίγουμε πρόσωπα και καταστάσεις. Μπορούμε να πουμε ο,τιδήποτε με ευπρέπεια.
7. Να μη γινόμαστε φορτικοί και κουραστικοί.
8. Να ρωτάμε με χιούμορ και ευχάριστη διάθεση.
9. Να μη ξεχνάμε ότι κανένας δεν είναι υποχρεωμένος να μας απαντήσει.

ΤΑ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Τα εποπτικά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει κανείς στην εφαρμογή ενός προγράμματος Π.Ε. είναι συνοπτικά τα εξής:

- Τα σλάιτς.
- Οι βιντεοταινίες.
- Οι μεγάλες διαφάνειες.
- Σχετικά βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες, σχετικά έντυπα γενικά.
- Διάφορες εργασίες Π.Ε. που εφάρμοσαν άλλα σχολεία.
- Οι κατά τόπους επισκέψεις κλπ.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΒΟΗΘΟΥΝ...

1. Αξιοποιούμε τη δουλειά μας...

Οι διάφορες εργασίες, πληροφορίες, ζωγραφίες κλπ. καλά είναι να γράφονται σε ομοιόμορφα χαρτιά. Μπορεί μάλιστα να διαμορφωθεί μια σελίδα κατάλληλη σε γραφομηχανή, κομπιούτερ ή και από ένα καλλιτεχνικό χέρι. Αυτή η σελίδα φωτοτυπείται και χρησιμοποιείται από τους μαθητές. Προσοχή! Η πρωτότυπη σελίδα να είναι γραμμένη με μαύρη μελάνη. Οι φωτοτυπίες βγαίνουν καλύτερα. Με μαύρη μελάνη πρέπει να γράφουν και οι μαθητές. Αυτό θα βοηθήσει ώστε στο τέλος οι εργασίες των παιδιών να δεθούν σε τόμο. Το δέσιμο της εργασίας γίνεται σε ειδικά καταστήματα φωτοτύπισης, συνήθως. Στοιχίζει 200-300 δρχ ο κάθε τόμος. Όσο για το εξώφυλλο μπορεί να σχεδιαστεί από τους μαθητές ή τον υπεύθυνο εκπ/κό πάνω σε ένα κοινό χαρτί A4 και ακολούθως να τυπωθεί σε ειδικό λεπτό χαρτόνι, που θα ζητήσετε από καταστήματα φωτοτύπισης ή χαρτοπωλεία σαν "εξώφυλλα". Στοιχίζουν 20-30 δρχ. και φωτοτυπούνται σε οποιοδήποτε φωτοτυπικό μηχάνημα.

Το δέσιμο της εργασίας είναι μια χρήσιμη υπόθεση γιατί:

1. Έχουμε συγκεντρωμένο το υλικό.
2. Υπάρχει ένα οργανωμένο και καλάίσθητο αρχείο στο σχολείο για κάθε χρήση.

3. Δημιουργείται στα παιδιά ένα αίσθημα δημιουργικής ικανοποίησης.
4. Η όλη διαδικασία δημιουργίας του τόμου προσφέρει στα παιδιά πολύτιμες εμπειρίες και γνώσεις και τα εισάγει στη σοβαρή υπόθεση που λέγεται "οργάνωση εργασίας".

Είναι καλό και χρήσιμο να δοθεί ένα αντίγραφο του τόμου στο Σύλλογο Γονέων, στην κοινοτική ή δημοτική βιβλιοθήκη, στον Υπεύθυνο Περιβαλλοντικής Εκπ/σης του Νομού και σε υπηρεσίες που σχετίζονται με το θέμα του προγράμματος. Για παράδειγμα το θέμα "ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ" ενδιαφέρει οπωσδήποτε το Δασαρχείο.

Η ΑΦΙΣΑ

Σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή ενός προγράμματος Π.Ε. παίζει η αφίσα. Πρώτα πρώτα τα παιδιά ενημερώνουν με την αφίσα τους συμμαθητές τους, αλλά και όλους τους κατοίκους του χωριού, της συνοικίας, της γειτονιάς ή και της πόλης. Έπειτα η δημιουργία της αφίσας δένει τα παιδιά με το θέμα και επιπλέον προκαλεί ένα αίσθημα ικανοποίησης και υπευθυνότητας.

Φυσικά η δημιουργία μιας αφίσας έχει και άλλες παιδαγωγικές προεκτάσεις:

- Μαθαίνει το παιδί να σκέφτεται και να εκφράζεται "συνοπτικά", με "οικονομία σκέψης".
- Το εισάγει στη "συνθηματική έκφραση", που βοηθάει στο να εκφράζονται πολλές έννοιες και σκέψεις μέσα από ελάχιστες λέξεις.
- Μαθαίνει το παιδί να μπαίνει στην ουσία των πραγμάτων και των θεμάτων.
- Καλλιεργείται η αισθητική, η αρμονία, η ομορφιά.
- Καλλιεργείται η συνθετική ικανότητα, που είναι μια σημαντικότερη υπόθεση, όχι μόνο στο χώρο της Περιβαλλοντικής Εκπ/σης.
- Μαθαίνει καινούργιες τεχνικές, καινούργιους τρόπους δημιουργίας.

Την αφίσα την αναρτούμε στο σχολείο, στην κοινότητα, σε κεντρικά σημεία του χωριού ή της συνοικίας, στη νομαρχία και άλλα σημεία από τα οποία διέρχεται πολύς κόσμος. Η ανάρτηση της αφίσας πρέπει να γίνει με όλους τους κανόνες της αισθητικής.

Βέβαια, αφίσες μπορούν να δημιουργήσουν και οι υπεύθυνοι των προγραμμάτων Π.Ε. μόνοι τους ή και μαζί με τους μαθητές.

Πώς δημιουργείται μια αφίσα

Η δημιουργία της αφίσας είναι σχετικά εύκολη υπόθεση. Για τα παιδιά είναι μια προέκταση της ζωγραφικής, θα λέγαμε. Και η ζωγραφική, άλλωστε, είναι μέσο έκφρασης. Απλώς στην αφίσα έχουμε και το λόγο. Η πρώτη μορφή αφίσας, λοιπόν, για τα παιδιά είναι μια ζωγραφιά και μερικές λέξεις, που σχετίζονται με το θέμα του προγράμματος Π.Ε. Δεν

είναι κακή ιδέα να χρησιμοποιηθεί μια τέτοια αφίσα. Αν όμως πούμε μερικά πράγματα στα παιδιά, μπορούν να προχωρήσουν στη δημιουργία καλύτερων αφισών. Αφισών που θα στηρίζονται στη ζωγραφική τους, σε συνθέσεις διαφόρων σκίτσων και φωτογραφιών με κείμενο κλπ. Η γνωριμία του παιδιού με μέσα και τεχνικές θα φέρουν καλύτερα αποτελέσματα στις όλες συνθετικές διεργασίες.

Παίρνουμε σα δεδομένο πως η αφίσα θα πολυγραφηθεί σε φωτοτυπικό μηχάνημα, το οποίο είναι εύκολο να βρει κανείς. Δε μιλάμε για εκτύπωση, που είναι μια σύνθετη υπόθεση και κυρίως δαπανηρή. Υπάρχει και η άποψη που λέει να αποφύγουμε εντελώς τα φωτοαντιγραφικά και τυπογραφικά και να περιοριστούμε στις αυθεντικές αφίσες των παιδιών. Περιοριζόμαστε όμως έτσι και δε δίνουμε στα παιδιά τη δυνατότητα να γνωρίσουν τεχνικές και μεθόδους, που έτσι κι αλλιώς είναι υποχρεωμένα να συναντήσουν και να χρησιμοποιήσουν στη ζωή τους. Η αυθεντικότητα δε χάνει καθόλου, όταν συμπορεύεται με "εργαλεία", σύγχρονες μέθοδες και τεχνικές, νέες γνώσεις.

Το υλικό που χρειαζόμαστε στη δημιουργία μιας αφίσας είναι:

- Κοινό χαρτί A4 ή ριζόχαρτο για πιο εξειδικευμένη δουλειά.
- Μια σειρά από σκίτσα που συναντούμε συχνά σε περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία κλπ. Ακόμη και καλά σκίτσα και ζωγραφίες των παιδιών. (Όλα αυτά ασπρόμαυρα). Μπορούμε να έχουμε και γελοιογραφίες σχετικές με το περιβάλλον. Τέτοια σκίτσα, ζωγραφίες, γελοιογραφίες κλπ. είναι χρήσιμα και για άλλες δουλειές του σχολείου.

- Γράμματα ΛΕΤΡΑΣΕΤ που τα βρίσκουμε στα βιβλιοχαρτοπωλεία σε διάφορες μορφές και μεγέθη. Υπάρχουν και σκίτσα σε ΛΕΤΡΑΣΕΤ. Με τα ΛΕΤΡΑΣΕΤ οι μαθητές, αλλά και οι εκπ/κοί, δίνουν μια τυπογραφική εικόνα στην αφίσα.

-

Φωτοαντιγραφικό χαρτί A4 και A3 χρωματιστό.

Υπάρχει στα βιβλιοπωλεία. Μπορούμε μ' αυτό να αναπαράγουμε τις καλύτερες αφίσες που θα κάνουμε, σ' ένα φωτοτυπικό μηχάνημα.

- Μαύρα μαρκοδαράκια με λεπτή γραφή για να σχεδιάσουμε, να γράφουμε κλπ. Λέμε μαύρα, γιατί το μαύρο χρώμα εκτυπώνεται καλύτερα στα φωτοτυπικά μηχανήματα

Όλο αυτό το υλικό (μπορεί να σκεφτεί κανείς κι άλλα πράγματα) θα μας βοηθήσει να συνθέσουμε καλύτερα τις αφίσες μας και όχι μόνο. Είναι ιδανικό και για την έκδοση της σχολικής μας εφημερίδας. Από δω και πέρα το λόγο τον έχει η φαντασία και η δημιουργικότητα.

Υπάρχει και η λύση "κομπιούτερ", που μπήκε για τα καλά στη ζωή μας. Ίσως να διαθέτουν μερικά παιδιά κομπιούτερ στο σπίτι. Εν πάσει περιπτώσει σήμερα είναι εύκολο να βρούμε. Μ' αυτό έχουμε τη

δυνατότητα να σχεδιάσουμε μια αφίσα με πλαίσια, ποικιλία γραμμάτων και εικόνων κλπ. Όλα κι εδώ πρέπει να γίνουν ασπρόμαυρα για να έχουμε τη δυνατότητα αναπαραγωγής σε φωτοτυπικό μηχάνημα.

Οι αφίσες που έχουμε παράγει στο φωτοτυπικό μπορούν να χρωματιστούν από τα παιδιά. Έτσι εξασφαλίζεται περισσότερη συμμετοχή και επιπλέον έχουμε καλύτερο αισθητικό αποτέλεσμα.

Επιμείναμε στις αφίσες, γιατί όλες αυτές οι πληροφορίες θα χρειαστούν στη δημιουργία διαφόρων ανακοινώσεων, "φείγ βολάν», έκδοση μαθητικών εφημερίδων κλπ. Στη ροή του κειμένου αυτού παρουσιάζουμε μερικές αφίσες για περισσότερη ενημέρωση.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΕΣ

Οι μεγάλες διαφάνειες παίζουν σημαντικό ρόλο στην Περιβαλλοντική Εκπ/ση και στην Εκπ/ση γενικά. Έχουμε τη δυνατότητα με τη μεγάλη διαφάνεια (A4) να παρουσιάσουμε χάρτες, πίνακες, κείμενα, σύνθετες εικόνες κλπ. Φυσικά για την προβολή τους απαιτείται η ύπαρξη ενός προτζέκτορα (προβολέα). Ο προτζέκτορας αυτός υπάρχει σχεδόν σε όλα τα σχολεία. Έχει σταλεί από το Υπουργείο παιδείας.

Τις διαφάνειες μπορούμε να τις σχεδιάσουμε και να τις παράγουμε εμείς!. Ακόμη και τα ίδια τα παιδιά μπορούν να σχεδιάσουν και να παράγουν μεγάλες διαφάνειες.

Πώς γίνεται; Πολύ απλά. Σχεδιάζουμε πρώτα σ' ένα κοινό χαρτί A4 ό,τι θέλουμε να περιέχει η διαφάνεια. Πάντα με μαύρο χρώμα. Μετά φωτοτυπούμε το σχέδιό μας σε μια διαφάνεια, αντί για χαρτί. ΠΡΟΣΟΧΗ! Όταν αγοράσουμε διαφάνεια, να ζητήσουμε θερμοδιαφάνεια. Αν βάλουμε άλλου είδους διαφάνεια στο φωτοτυπικό μηχάνημα, μπορεί να προκληθεί σοβαρή ζημία.

Τις μεγάλες διαφάνειες μπορούν τα παιδιά να τις χρωματίσουν κιόλας! Αρκεί να έχουν ειδικούς μαρκαδόρους. (PERMANET).

Επίσης μπορούμε να φωτοτυπήσουμε σε θερμοδιαφάνειες σελίδες βιβλίων, χάρτες, φωτογραφίες, σχεδιαγράμματα κλπ.

Υπάρχει και η απλή διαφάνεια . Είναι πολύ φτηνή (20-30 δρχ) και μπορούμε να γράψουμε πάνω σ' αυτήν με το χέρι μας. Δεν κάνει όμως για φωτοτύπηση.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Με μια φωτογραφική μηχανή μπορούμε να αποτυπώσουμε διάφορες στιγμές και φάσεις του προγράμματος.

Ακόμη φυτά,, δάση, κτίσματα, προβληματικά σημεία και περιοχές κλπ. Οι φωτογραφίες, εκτός από μέσο δουλειάς, θα αποτελέσουν και στοιχείο στο τελικό αποτέλεσμα της όλης προσπάθειάς μας. Επιπλέον θα χρησιμοποιηθούν στην παρουσίαση, που θα κάνουμε στο τέλος της χρονιάς στα πλαίσια της αξιολόγησης του προγράμματος.

Τις βασικές φωτογραφίες που χρειαζόμαστε μπορούμε να τις

"τραβήξουμε" με οποιαδήποτε συνηθισμένη φωτογραφική μηχανή. Για εξειδικευμένες φωτογραφίες και σλάιτς χρειαζόμαστε καλή φωτογραφική μηχανή. Η φωτογράφιση των κορφών του Ολύμπου από μακριά π.χ. ή ενός μικρού λουλουδιού από πολύ κοντά απαιτεί ειδική μηχανή ή καλύτερα ειδικό φακό. Για να κάνουμε τέτοιου είδους φωτογραφίες χρειαζόμαστε μία φωτογραφική μηχανή ΡΕΦΛΕΞ (CANON, NIKON κλπ) με φακό 3,5X70 ή 3,5X130 ή 2,8X80 ή 5,6X210 κλπ. Αυτοί οι φακοί έχουν τη δυνατότητα να κάνουν ZOOM (να φέρνουν κοντά τις κορφές του Ολύμπου) και MACRO (να φωτογραφίζουν ένα λουλούδι από κοντά με όλες τις λεπτομέρειες), ενώ ταυτόχρονα είναι και ευρυγώνιοι. (Έχετε τη δυνατότητα να φωτογραφίσετε ολόκληρο ένα κτίριο από πολύ κοντά). Η τιμή των φωτογραφικών αυτών μηχανών κυμαίνεται από 100.000 δρχ. μέχρι 300.000.

ΤΑ ΣΛΑΪΤΣ

Αντί για αρνητικό φωτογραφικό φιλμ μπορούμε να βάλουμε στη φωτογραφική μηχανή μας θετικό φιλμ (φιλμ για σλάιτς), που θα βρούμε σε οποιοδήποτε κατάστημα φωτογραφικών ειδών. Αφού "τραβήξετε" το φιλμ, το πηγαίνετε για εμφάνιση. Μετά θα χρειαστείτε πλαίσια. Σλάιτς μπορεί να παράγει οποιαδήποτε φωτογραφική μηχανή. Κατά κανόνα ό,τι ισχύει για τις φωτογραφίες ισχύει και για τα σλάιτς.

Η ΒΙΝΤΕΟΚΑΜΕΡΑ

Όπως αντιλαμβάνεστε, θα είναι συναρπαστικό για τα παιδιά να βιντεοσκοπούνται οι διάφορες φάσεις του προγράμματος, οι χώροι που επισκέπτονται, η δράση, τα στοιχεία που ανακαλύπτουν. Μπορεί εύκολα να βρεθεί μια βιντεοκάμερα, αν δε διαθέτει το σχολείο. Καλό είναι επίσης να βιντεοσκοπούνται και συνεντεύξεις των παιδιών (για τις εντυπώσεις από το πρόγραμμα λ.χ.), μια συνέντευξη με το διευθυντή του σχολείου, η έκθεση των δραστηριοτήτων κλπ. Η βιντεοσκόπηση να γίνεται από τον υπεύθυνο εκπ/κό. Ο χειρισμός της κάμερας από τα παιδιά περικλείει τον κίνδυνο της ζημιάς. Αν υπάρχει η πολυτέλεια να βρούμε ή να διαθέτουμε ένα ακόμη βίντεο, έχουμε τη δυνατότητα να κάνουμε μοντάζ!. Μπορούμε μάλιστα να βάλουμε και τίτλους στην αρχή της ταινίας. Τίτλους που θα σχεδιάσουν και θα γράψουν οι μαθητές σ' ένα κοινό χαρτί. Φυσικά το μοντάζ θα το αρχίσουμε με τη βιντεοσκόπηση των τίτλων αυτών.

ΤΑ ΚΙΑΛΙΑ

Ένα καλό “εργαλείο” για την Π.Ε. είναι και τα κιάλια. Ιδιαίτερα όταν εφαρμόζουμε πρόγραμμα σχετικό με υδροβιότοπους. Μπορούμε άνετα να παρατηρήσουμε τα πουλιά. Ακόμη με τα κιάλια είμαστε σε θέση να “φέρνουμε κοντά” κορυφές βουνών, μακρινά τοπία, πετρελαιοκηλίδες κλπ.

Τα κιάλια δεν είναι ακριβά, ενώ είναι πολύ χρήσιμα για ένα σχολείο.

ΜΕΓΕΘΥΝΤΙΚΟΣ ΦΑΚΟΣ

Ο μεγεθυντικός φακός, αυτόν που μπορεί να προμηθεύεται κανείς με 1.000- 3.000 δρχ. είναι πολύ χρήσιμος για τις παρατηρήσεις που θα κάνουμε στο δάσος, στην εξοχή, στη θάλασσα κλπ. Μπορεί το κάθε παιδί να έχει από έναν τέτοιο φακό (μια που χρειάζεται και για άλλες σχολικές δραστηριότητες) και να δει από κοντά μικρά λουλούδια, τα φύλλα των φυτών, μικρά ζώα, μολυσμένα σημεία κ.ά.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Σπάνια θα υπάρξει πρόγραμμα Π.Ε. που δε θα περιλαμβάνει επισκέψεις σε διάφορους χώρους.. Συνήθως οι επισκέψεις γίνονται στο δάσος, σε πάρκα, εργοστάσια, θάλασσα, ποτάμια, διάφορες κοντινές εξοχικές περιοχές κ.α. Οι επισκέψεις αυτές πρέπει να οργανώνονται σωστά από τον υπεύθυνο εκπ/κό του προγράμματος, ώστε να είναι χρήσιμες.

Αφού καθορίσουμε ακριβώς το χρόνο και τους χώρους που θα επισκεφτούμε, προετοιμάζουμε κατάλληλα τα παιδιά και προγραμματίζουμε διάφορες δραστηριότητες. Επίσης φροντίζουμε για το υλικό που θα χρειαστούμε. Ένα παράδειγμα: Θέλουμε να επισκεφτούμε το κοντινό δάσος. γιατί εφαρμόζουμε στο σχολείο μας σχετικό πρόγραμμα Π.Ε. Συζητάμε το θέμα με τα παιδιά και επισημαίνουμε την αξία του δάσους, τους κινδύνους, τα κύρια στοιχεία του. Προγραμματίζουμε δραστηριότητες. Π.χ. Σχεδιάζεται ένα παιχνίδι: μερικοί μαθητές θα παριστάνουν τα ζώα και θα λένε τα παράπονα στη “βασιλοπούλα” που επισκέπτεται το δάσος. Θα καταγραφούν τα κυριότερα δέντρα και θάμνοι. Θα γίνει φωτογράφιση, βιντεοσκόπηση κλπ. Όλα αυτά, βέβαια, με κάποιο μέτρο. Γιατί για τα παιδιά η επίσκεψη στο δάσος είναι και μια ψυχαγωγική εκδρομή. Να μη παραφορτώσουμε το πρόγραμμα. Είναι αυτονόητο πως σε τέτοιου είδους επισκέψεις πρέπει να προσέχουμε ιδιαίτερα, διότι υπάρχουν κίνδυνοι.

ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΥΜΕ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

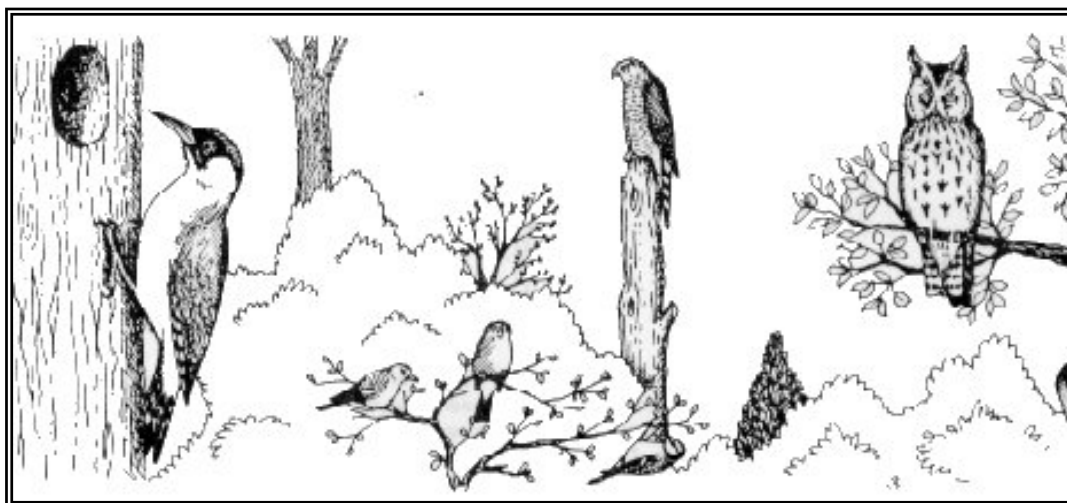
Αποδείχτηκε πολύ χρήσιμη η παρουσίαση της δουλειάς μας από τα τοπικά μέσα ενημέρωσης. (Εφημερίδες , ραδιόφωνο κλπ). Δημιουργεί περισσότερη υπευθυνότητα στα παιδιά και επιπλέον “κινητοποιεί” θετικά και τους γονείς. Πέρα από αυτά, καλό είναι να προβάλλεται και το έργο του σχολείου. Μπορούμε λοιπόν να στέλνουμε κατά καιρούς δελτία τύπου στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, να οργανώσουμε συνεντεύξεις των παιδιών στο ραδιόφωνο κλπ.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΜΑΣ

Η παρουσίαση της όλης δραστηριότητας στο τέλος της χρονιάς είναι μια άλλη σπουδαία φάση του προγράμματος Π.Ε. Τα παιδιά πρέπει να αισθανθούν την ικανοποίηση για το έργο που τέλειωσαν. Μαζί με τα παιδιά την ικανοποίηση αυτή τη νιώθουν και οι γονείς. Η οργάνωση της εργασίας λοιπόν επιβάλλεται να γίνει σωστά. Ό,τι κάναμε όλη τη χρονιά πρέπει να φανεί στην παρουσίαση. Οι ζωγραφιές, οι καταγραφές, οι φωτογραφίες, το υλικό που συγκεντρώσαμε, τα αποκόμματα τύπου, τα σλάιτς, οι βιντεοταινίες κλπ. Πλαισιώνουμε μάλιστα όλα αυτά με διάφορες εκδηλώσεις. Ένα θεατρικό σκετς λ.χ., ένα παιχνίδι κλπ.

ΚΙ ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΑΠΛΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Μ’ όλα αυτά που είπαμε παραπάνω δε θέλουμε να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι η εφαρμογή ενός προγράμματος Π.Π. είναι μια σύνθετη και δύσκολη υπόθεση. Τουναντίον θέλουμε να απλοποιήσουμε τα πράγματα. Παρουσιάσαμε μερικές δραστηριότητες και μερικά μέσα για να κάνετε επιλογή. Να δείτε ποιες ταιριάζουν στο πρόγραμμα που θα εφαρμόσετε. Τονίζουμε και πάλι: Η εφαρμογή ενός προγράμματος Π.Ε. είναι μια απλή υπόθεση.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ (ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΜΑΣ)

Συζητούμε με τα παιδιά το όλο θέμα. Σχεδιάζουμε. Οργανώνουμε ομάδες. Καθορίζουμε τους άξονες δουλειάς. Στην προκειμένη περίπτωση:

- α. Βρίσκουμε έτοιμο ή κάνουμε εμείς το χάρτη του χωριού και του ευρύτερου χώρου.
- β. Ερευνούμε και βρίσκουμε τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα του χωριού. Τα καταγράφουμε και τα σημειώνουμε στο χάρτη. Τέτοια προβλήματα μπορεί να είναι: προβλήματα δικτύου ύδρευσης, αποχέτευσης, καθαριότητας, έλλειψη πρασίνου, παράνομη υλοτομία, μετανάστευση κλπ. Ακόμη ερευνούμε την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τυχόν παραλίες, θάλασσες, ποτάμια, υδροβιότοποι κλπ.
- γ. Συλλέγουμε στοιχεία για κάθε περίπτωση (φωτογραφίες, μαρτυρίες κατοίκων, χάρτες, στατιστικούς πίνακες απλούς, που μπορούν να σχεδιάσουν οι ίδιοι οι μαθητές κλπ).
- δ. Παίρνουμε συνεντεύξεις από το Δήμαρχο ή Πρόεδρο Κοινότητας, Δασάρχη, Πρόεδρο Πολιτιστικού ή Εξωραϊστικού Συλλόγου του χωριού, το Δ/ντή της τοπικής εφημερίδας και άλλους παράγοντες που εμπλέκονται στο θέμα.

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Επισκεπτόμαστε τους χώρους στους οποίους υπάρχουν περιβαλλοντικά προβλήματα.
- Γράφουμε προτάσεις για τη βελτίωση του κοντινού μας περιβάλλοντος και τις στέλνουμε στον Πρόεδρο της Κοινότητας και άλλους αρμόδιους φορείς. (Φροντίζουμε να κρατούμε αντίγραφο).
- Ζωγραφίζουμε θέματα από το κοντινό μας περιβάλλον.
- Δημιουργούμε αφίσες τις οποίες αναρτούμε στο σχολείο και σε κεντρικά σημεία του χωριού με συνθήματα υπέρ της καθαριότητας και άλλων ειδικών θεμάτων, τοπικών.

- Εκδίδουμε εφημερίδα με τοπικά περιβαλλοντικά θέματα, αλλά και γενικά.
- Στο τέλος της σχολικής χρονιάς οργανώνουμε έκθεση με το υλικό που συγκεντρώσαμε. (Φωτογραφίες, σχέδια, ζωγραφική, δημοσιεύματα, έντυπα, αφίσες κλπ).
- Δένουμε σ' έναν τόμο όλο το υλικό που συγκεντρώσαμε. ΠΡΟΣΟΧΗ: Καλά είναι να γράφουν όλοι οι μαθητές σε ομοιόμορφα σχεδιασμένο χαρτί (μπορούμε να το βγάλουμε σε πολλές φωτοτυπίες) και με μαύρο στυλό. Αυτό θα βοηθήσει πολύ την πολυγράφηση του τόμου (εργασίας).

Η ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

ΣΚΟΠΟΣ: Γνωριμία με τους επαγγελματίες ψαράδες, τη δουλειά τους, την αλιευτική πραγματικότητα και τα περιβαλλοντικά προβλήματα της συγκεκριμένης θαλάσσιας περιοχής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

- Γνωριμία με τους ψαράδες.
- Η επαγγελματική τους οργάνωση.
- Τρόποι που ψαρεύουν.
- Η γνώμη των ψαράδων για την κατάσταση της θάλασσας με την οποία έρχονται σε επαφή. (Ρύπανση, ελάττωση ψαριών κλπ).
- Ποια ψάρια είναι συνηθισμένα στην περιοχή σήμερα και ποια παλιότερα.
- Ποια ψάρια θεωρούνται καλά. (Κατηγορίες).
- Τι κάνουν οι ψαράδες για ένα καθαρό θαλάσσιο περιβάλλον και τι μέτρα παίρνουν για την παράνομη αλιεία,
- Ποια είναι η γνώμη τους για την ιχθυοκαλλιέργεια.
- Συνέντευξη με το λιμενάρχη για τυχόν παραβάσεις.

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

- Φωτογραφίζουμε ψαράδες και δραστηριότητές τους.
- Βρίσκουμε βιβλία ειδικά και μαθαίνουμε για τα συνηθισμένα ψάρια της περιοχής.
- Παρακολουθούμε ξεψάρεμα.
- Ενημερώνουμε τον τύπο για τις δραστηριότητές μας.
- Οργανώνουμε γεύμα με ψάρια μαζί με τους ψαράδες.
- Παρακολουθούμε βιντεοταινίες σχετικές με την υπερεκμετάλλευση της θάλασσας, τη ρύπανση των θαλασσών κλπ.
- Οργανώνουμε στο τέλος εκδήλωση στο σχολείο.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΜΩΝΗ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Ο "Σταυρός" είναι ένας λόφος του Ολύμπου πάνω στον οποίο "επικρατεί" απόλυτα την άνοιξη η ανεμώνη. Είναι φανταστικό το θέαμα. Ο λόφος αυτός λέγεται και "Λόφος του Αιόλου".

Δυστυχώς το θαύμα αυτό της φύσης απειλείται με καταστροφή. Ο άνθρωπος φροντίζει γι αυτό με την τοποθέτηση διαφόρων κεραιών ...

Ανεμώνες υπάρχουν και στα "ριζά" της περιοχής αυτής. (Δίον κλπ).

ΣΚΟΠΟΣ: Γνωριμία με την ανεμώνη και τους κινδύνους που την απειλούν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

- Μαθαίνουμε για την ανεμώνη και τους θαυμάσιους μύθους που συνδέονται μ' αυτήν.
- Μαθαίνουμε περισσότερα για το "Λόφο της Ανεμόνας" στον Όλυμπο.
- Παρακολουθούμε ταινίες και σλάιτς σχετικά.
- Ζωγραφίζουμε ανεμώνες.
- Επισκεπτόμαστε νωρίς την άνοιξη τόπους με ανεμώνες.
- Επισημαίνουμε τους κινδύνους.
- Σχολιάζουμε την τοποθέτηση των κεραιών πάνω στο "Λόφο του Αιόλου".
- Γράφουμε ποιήματα για την ανεμώνη και άλλα λουλούδια.
- Φωτογραφίζουμε και βιντεοσκοπούμε ανεμώνες.
- Οργανώνουμε σχετική εκδήλωση στο τέλος.

ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ

Συζητούμε το θέμα με τα παιδιά. Σχεδιάζουμε την εκτέλεση του όλου προγράμματος και δημιουργούμε ομάδες δουλειάς. Τα παιδιά σχεδιάζουν μόνα τους την περιοχή έρευνας ή παίρνουμε από την Κοινότητα, το Δήμο ή το Δασαρχείο έτοιμο το σχέδιο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Καταγράφουμε τα είδη των δέντρων της περιοχής. Μαθαίνουμε τα ονόματα και βασικές πληροφορίες για κάθε δέντρο.

- Τα κατατάσσουμε σε κατηγορίες.
- Επισημαίνουμε τους κινδύνους που απειλούν τα δέντρα ή καταγράφουμε συγκεκριμένες ενέργειες και καταστάσεις σε βάρος των δέντρων.(Υλοτομία παράνομη, μεμονωμένη κοπή, καταχρήσεις σε βάρος των θάμνων από βοσκές, εκχερσώσεις, πυρκαγιές, αρρώστιες κ.ά.).
- Συγκεντρώνουμε φύλλα από κάθε δέντρο και δημιουργούμε "φυτολόγιο".
- Δεντροφυτεύουμε μια περιοχή.
- Ζωγραφίζουμε δέντρα.
- Παρακαλουθούμε βιντεοταινίες, σλάιτς κλπ σχετικά με τα δέντρα και το δάσος.
- Γράφουμε δικά μας ποιήματα για τα δέντρα.
- Ενημέρουμε τον τύπο για τις δραστηριότητές μας.
- Οργανώνουμε στο τέλος έκθεση με το υλικό των όλων δραστηριοτήτων.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

- ΤΑ ΦΥΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΤΑ ΒΟΤΑΝΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- Η ΠΑΝΙΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- Η ΚΟΥΤΣΟΥΠΙΑ, ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ
- ΟΙ ΔΑΦΝΕΣ
- ΟΙ ΠΑΠΑΡΟΥΝΕΣ
- ΟΙ ΑΝΕΜΩΝΕΣ

ΤΑ ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ένα ωραίο θέμα που συνδυάζει περιβάλλον, λογοτεχνία και ευχάριστη αναζήτηση. Συζητούμε πρώτα το πρόγραμμα με τα παιδιά, σχεδιάζουμε τη δουλειά μας, δημιουργούμε ομάδες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Αναζητούμε τα τοπικά δημοτικά τραγούδια (σε χωριά κυρίως, σε συνοικισμούς ποντίων, βλάχων κλπ) και τα καταγράφουμε. Καλά είναι να γραφούν τα τραγούδια από μαθητές που γράφουν καλλιγραφικά και σε ομοιόμορφα χαρτιά, για να υπάρχει η δυνατότητα στο τέλος να "δεθεί" σε τόμο όλη η εργασία. Επίσης θα προτείναμε να μένει κάπου κάπου χώρος στο

χαρτί (A4) για να μπουν σκίτσα ή φωτογραφίες από φυτά ή ζώα.

- Αναζητούμε άλλα τραγούδια που αναφέρονται σε πουλιά και ζώα σε

διάφορες γνωστές και μη συλλογές δημοτικών τραγουδιών.

- Ζωγραφίζουμε θέματα από τα δημοτικά αυτά τραγούδια.
- Σε αρκετές περιπτώσεις μπορούμε να δραματοποιήσουμε τραγούδια και να τα παίξουμε.
- Μαθαίνουμε για τα ζώα και τα φυτά, που αναφέρονται στα δημοτικά τραγούδια.
- Γράφουμε σε κασέτες ήχου μερικά χαρακτηριστικά δημοτικά τραγούδια.
- Τραγουδάμε τέτοια δημοτικά τραγούδια.
- Βγάζουμε γενικά συμπεράσματα από την όλη δουλειά μας.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

- ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (Ο Χατζηδάκης, Θεοδωράκης, Λοΐζος, Σπανός, και πολλοί άλλοι έχουν γράψει θαυμάσια τραγούδια που σχετίζονται με το περιβάλλον).
- ΤΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ.
- ΤΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ ΣΤΟΝ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ.
- Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΕΝΙΚΑ.

ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ (ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ) ΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Συζητούμε το όλο θέμα με τα παιδιά, σχεδιάζουμε το πρόγραμμα και δημιουργούμε ομάδες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Κάνουμε γνωστή στην Κοινότητα (Δήμο), το Σύλλογο Γονέων και άλλους φορείς για την πρόθεσή μας να ενημερώσουμε τον κόσμο σε περιβαλλοντικά θέματα. Ζητούμε και τη βοήθειά τους.
- Επισημαίνουμε τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που απασχολούν το χωριό μας. (Π.χ. Καθαριότητα, δεντροφύτευση, παράνομο κυνήγι κλπ). Δημιουργούμε αφίσες με τα θέματα αυτά και τις αναρτούμε σε κεντρικά σημεία. Ακόμη μπορούμε να μοιράσουμε "φείγ βολάν" που γράψαμε και πολυγραφήσαμε εμείς. Σε σημαντικά σημεία τοποθετούμε και μεταλλικές πινακίδες. (Π.Χ. "Αγαπάτε την καθαριότητα", " μην καρφώνετε πινακίδες στα δέντρα", "αγαπάτε τα πουλιά", "τα πολλά φυτοφάρμακα σκοτώνουν", "προσέχετε τα δέντρα" κλπ).
- Βάζουμε κάδους σκουπιδιών σε σημεία που δεν υπάρχουν.
- Κάνουμε δεντροφύτευση.

- Οργανώνουμε μια ή και περισσότερες ομιλίες στο σχολείο για θέματα περιβάλλοντος.
- Προβάλλουμε βιντεοταινίες με περιβαλλοντικά θέματα.
- Φωτογραφίζουμε τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής.
- Διοργανώνουμε έκθεση περιβαλλοντικού βιβλίου.
- Δίνουμε ανακοινώσεις στον τύπο.
- Οργανώνουμε στο τέλος έκθεση με το υλικό που συγκεντρώσαμε.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Ενημερώνουμε τον κόσμο για τον κοντινό μας υδροβιότοπο.
- Ενημερώνουμε τον κόσμο για τη σημασία που έχει η καθαριότητα στις ακτές και τις θάλασσές μας.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ

Πέρα από την οργανωμένη συγκέντρωση ανακυκλώσιμων υλικών σ' ένα σχολείο, μπορεί να εφαρμοστεί ένα ευρύτερο πρόγραμμα για την ανακύκλωση, το οποίο θα έχει σαν στόχο την καλύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του παιδιού (αλλά και του ευρύτερου κοινού) πάνω στο σοβαρό αυτό θέμα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Συζητούμε, σχεδιάζουμε, οργανώνουμε τις όλες δραστηριότητες. Δημιουργούμε ομάδες.
- Συνεργαζόμαστε με το Δήμο ή Κοινότητα, Σύλλογο Γονέων, άλλα σχολεία κλπ.
- Οργανώνουμε μία ομιλία , προβολή βιντεοταινίας και σλάιτς με θέμα την ανακύκλωση.
- Πολυγραφούμε ανακοίνωση και τη μοιράζουμε στους γονείς, αλλά και στο ευρύτερο κοινό, με την οποία καλούμε όλους να δώσουν τη βαρύτητα που πρέπει στην ανακύκλωση και να πάρουν μέρος ενεργά.
- Δημιουργούμε αφίσες που αναρτούμε στα σχολεία και σε άλλους δημόσιους χώρους.
- Κάνουμε χειροτεχνίες με ανακυκλώσιμα υλικά (φελλούς, ξύλα, μαλλί, αλουμίνιο, χαρτόνια κ.ά.).
- Ζωγραφίζουμε θέματα σχετικά με την ανακύκλωση.
- Συγκεντρώνουμε αποκόμματα τύπου, αφίσες κι άλλα έντυπα σχετικά με την ανακύκλωση.
- Οργανώνουμε στο τέλος έκθεση με το υλικό που συγκεντρώσαμε.

ΟΛΥΜΠΟΣ

Συζητούμε και σχεδιάζουμε την όλη δουλειά μας και δημιουργούμε ομάδες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Συγκεντρώνουμε βασικές πληροφορίες για τον Όλυμπο. (Όνομα, γεωγραφική θέση, στοιχειώδη γεωλογία, βασικά στοιχεία για τη χλωρίδα και πανίδα, τη μυθολογία και ιστορία).
- Ανακαλύπτουμε τα προβλήματα και τους κινδύνους που απειλούν τον Όλυμπο. (Συζητούμε γι αυτό με το Δασαρχείο, ανθρώπους που ξέρουν, οικολογικές οργανώσεις, τύπο κλπ).
- Ο Όλυμπος στα Δημοτικά Τραγούδια. (Καταγράφουμε τα καλύτερα).
- Βιβλία που γράφτηκαν για τον Όλυμπο.
- Συγκεντρώνουμε αποκόμματα τύπου σχετικά με τον Όλυμπο.
- Συγκεντρώνουμε κάρτες, χάρτες, φωτογραφίες με θέμα τον Όλυμπο.
- Παρακολουθούμε βιντεοταινία και σλάιτς για τον Όλυμπο.
- Οργανώνουμε συζήτηση για τα προβλήματα του Ολύμπου παρουσία δασολόγου και άλλων παραγόντων.
- Επισκεπτόμαστε περιοχή του Ολύμπου.
- Ζωγραφίζουμε με θέμα τον Όλυμπο.
- Δημιουργούμε αφίσες για την προστασία του.
- Οργανώνουμε στο τέλος έκθεση με το υλικό που συγκεντρώσαμε.(Έκθεση ζωγραφικής, αποκομμάτων τύπου, βιβλίου κλπ).

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ:

- ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΑΜΩΝΑ
- ΤΑ ΠΙΕΡΙΑ
- Ο ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

- Συζήτηση με τους μαθητές για την κατάρτιση του προγράμματος, ορισμός υπευθύνων και ομάδων.
- Μια ομιλία σχετική με το δάσος.
- Προβολή βιντεοταινιών και σλάιτς.
- Ανακαλύπτουμε τα καλά του δάσους.
- Παίζουμε διάφορα παιχνίδια στο δάσος.
- Καταγράφουμε τους κινδύνους που απειλούν τα δάση.
- Συνθέτουμε αφίσες για την προστασία του δάσους.

- Συγκεντρώνουμε στοιχεία για τα δάση της περιοχής μας.
- Μαθαίνουμε για τα γνωστότερα ζώα του ελληνικού δάσους.
- Ζωγραφίζουμε με θέματα του δάσους.
- Γράφουμε ένα δικό μας παραμύθι για το δάσος.
- Κάνουμε μια επίσκεψη στο δάσος.
- Στο τέλος οργανώνουμε εκδήλωση στο σχολείο μας με εκθέσεις, θέατρο κλπ.

ΤΑ ΑΡΠΑΚΤΙΚΑ ΠΟΥΛΙΑ

Συζητούμε, σχεδιάζουμε, δημιουργούμε ομάδες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Συγκεντρώνουμε στοιχεία για τα αρπακτικά πουλιά από βιβλία, την Ορνιθολογική Εταιρεία, Δασαρχείο κ.α.
- Χωρίζουμε τα αρπακτικά πουλιά σε κατηγορίες.
- Συγκεντρώνουμε φωτογραφίες αρπακτικών πουλιών από έντυπα, εφημερίδες, περιοδικά κλπ.
- Κάνουμε κολλάζ τοπίου και αρπακτικών πουλιών.
- Χρωματίζουμε σκίτσα αρπακτικών πουλιών.
- Συνθέτουμε αφίσες για την προστασία των αρπακτικών πουλιών.
- Κάνουμε έκκληση με επιστολή μας στο Δασαρχείο, Υπουργείο Γεωργίας, τύπο κλπ για την προστασία των αρπακτικών πουλιών.
- Προβάλλουμε βιντεοταινίες και σλάιτς σχετικά με τα αρπακτικά πουλιά.
- Συγκεντρώνουμε δημοτικά τραγούδια που αναφέρονται στα αρπακτικά. (Κυρίως αετούς, γεράκια κλπ).
- Κάνουμε μια επίσκεψη σε υγροβιότοπο, δάσος ή και αλλού προκειμένου να δούμε αρπακτικά πουλιά ή τους χώρους που κινούνται.
- Οργανώνουμε εκδήλωση στο τέλος με εκθέσεις, θεατρικά σκετς, τραγούδια κλπ

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

- ΤΑ ΩΔΙΚΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΤΑ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ ΠΟΥΛΙΑ
- ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΖΩΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΤΑ ΕΡΠΕΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΤΑ ΨΑΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
- ΤΑ ΕΝΤΟΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ

Η ΜΕΛΙΣΣΑ

Συζητούμε, σχεδιάζουμε το όλο πρόγραμμα και δημιουργούμε ομάδες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Επισκεπτόμαστε έναν χώρο με κυψέλες και ενημερωνόμαστε από τον

μελισσοκόμο για τις μέλισσες και μελισσοκομία.

- Φωτογραφίζουμε ή βιντεοσκοπούμε την επίσκεψη.
- Συγκεντρώνουμε περισσότερες πληροφορίες από τα βιβλία για τις μέλισσες.
- Προβάλλουμε ειδική βιντεοταινία για τις μέλισσες.
- Κίνδυνοι που απειλούν την μέλισσα.
- Μέλι και διατροφή.
- Ζωγραφίζουμε τη μέλισσα.
- Καταγράφουμε παροιμίες και παραμύθια για τη μέλισσα.
- Συγκεντρώνουμε τραγούδια για τη μέλισσα.
- Οργανώνουμε στο τέλος εκδήλωση με εκθέσεις, θέατρο, τραγούδια κλπ.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

- ΤΑ ΜΥΡΜΗΓΚΙΑ
- ΤΟ ΑΛΟΓΟ
- Ο ΓΑΪΔΑΡΟΣ
- ΟΙ ΠΑΠΙΕΣ Ή ΧΗΝΕΣ
- ΤΑ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙΑ
- Η ΧΕΛΩΝΑ κλπ.

ΤΑ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Επίσκεπτόμαστε μερικές αυλές και κήπους. Αν είναι εύκολο και ένα θερμοκήπιο διακοσμητικών φυτών.
- Μαθαίνουμε τα ονόματα από τα πιο συνηθισμένα φυτά.
- Σχεδιάζουμε διάφορα φυτά και τα χρωματίζουμε.
- Συγκεντρώνουμε σκίτσα, φωτογραφίες, κάρτες κλπ φυτών από διάφορα βιβλία (φωτοτυπία), περιοδικά, εφημερίδες κλπ.
- Στεγνώνουμε φυτά και δημιουργούμε ένα "φυτολόγιο".
- Καταγράφουμε ωραίους μύθους που σχετίζονται με τα πιο γνωστά φυτά.

(Τριανταφυλλιά, κρίνος κλπ).

- Ένας ή περισσότεροι μαθητές αναλαμβάνουν να γράψουν για τη σημασία των διακοσμητικών φυτών- λουλουδιών στη ζωή μας και το περιβάλλον.

- Παρακολουθούμε σχετική βιντεοταινία και σλάιτς.
- Φυτεύουμε στην αυλή του σχολείου διακοσμητικά φυτά και τα παρακολουθούμε.
- Κάνουμε φυτά με χαρτί (χειροτεχνία).
- Συνθέτουμε αφίσες με τις οποίες προτείνουμε στους μαθητές και τους γονείς να ασχολούνται με τα διακοσμητικά και όχι μόνο, φυτά.
- Στο τέλος οργανώνουμε εκδήλωση με το υλικό που συγκεντρώσαμε.
- Δένουμε σε τόμο όλες τις εργασίες μας.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

- ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΜΑΣ, ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΜΑΣ, ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ ΜΑΣ.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ

Συζητούμε το θέμα και οργανώνουμε την όλη δουλειά μας. Το κυνήγι παλιά.- Το κυνήγι σήμερα. - Τα πουλιά και ζώα που συνήθως σκοτώνουν οι κυνηγοί.- Το παράνομο κυνήγι.. -Τα όπλα και τα ατυχήματα .- Συγκεντρώνουμε σχετικά με το κυνήγι δημοσιεύματα.- Συνέντευξη με κυνηγούς και "αντικυνηγούς". - Κίνδυνοι από το κυνήγι. - Ζωγραφίζουμε με θέμα το κυνήγι. - Κάνουμε το δικό μας "γκάλοπ". Ρωτούμε τυχαία ανθρώπους, αν είναι υπέρ ή κατά του κυνηγιού. Κάνουμε πίνακες. - Προβάλλουμε σχετική βιντεοταινία- Συνθέτουμε αφίσες.- Οργανώνουμε στο τέλος έκθεση με τις εργασίες μας, με φωτογραφίες, αποκόμματα τύπου, περιοδικά, βιβλία κλπ.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

-ΤΟ ΨΑΡΕΜΑ

ΥΙΟΘΕΤΩ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

Τα παιδιά "υιοθετούν" από ένα δέντρο της γειτονιάς, του χωριού, του πάρκου κλπ. - Το φροντίζουν, το παρακολουθούν, καταγράφουν τις εντυπώσεις.- Το ζωγραφίζουν, το φωτογραφίζουν, μαθαίνουν γι αυτό. (Είδη που υπάρχουν, ανθοφορία, καρποφορία, ασθένειες, κίνδυνοι, σημασία για το άνθρωπο και το περιβάλλον κλπ

ΚΑΛΑΜΙΩΝΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Βρίσκονται συχνά στις άκρες των χωραφιών και στις όχθες των φυσικών ή τεχνητών καναλιών (ρυάκια κλπ).- Στην Πιερία υπάρχουν πολλοί.- Τους επισημαίνουμε και ορίζουμε την τοποθεσία τους σε χάρτη, που ετοιμάζουμε εμείς.- Τους περιγράφουμε.- Παρατηρούμε τη βλάστηση,

τα πουλιά και άλλα ζώα που συχνάζουν.- Ρωτάμε τους αγρότες για να μάθουμε περισσότερα για τους καλαμιώνες και κυρίως για τα ζώα που συχνάζουν εκεί.(Ερπετά, βατράχια κλπ).- Σε περίπτωση που οι καλαμιώνες βρίσκονται σε πολλά νερά έχουμε υγροβιότοπους με πολύ μεγάλη οικολογική σημασία. - Μαθαίνω για τους υγροβιότοπους.- Η σημασία των καλαμιού στη γεωργία και έργα λαϊκής τέχνης. Οργανώνουμε έκθεση με κατασκευές και χειροτεχνίες από καλάμια.- Δένουμε σε τόμο τις γραπτές εργασίες που συγκεντρώσαμε.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

-Ο ΜΙΚΡΟΣ ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΩ ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Παρατηρούμε τα χελιδόνια και τις χελιδονοφωλιές.- Διαβάζουμε γι αυτά.- Μαζεύουμε πληροφορίες από βιβλία και περιοδικά.- Καταγράφουμε τραγούδια και μύθους που αναφέρονται στα χελιδόνια.- Το ταξίδι των χελιδονιών.- Η συμπεριφορά

του ανθρώπου προς τα χελιδόνια.- Άνοιξη και χελιδόνι.- Κίνδυνοι για το χελιδόνι.- Καταγράφω τα σπίτια της γειτονιάς που έχουν χελιδονοφωλιές.- Ζωγραφίζουμε και φωτογραφίζουμε χελιδόνια και χελιδονοφωλιές.- Συνθέτουμε αφίσες για την προστασία των χελιδονιών.- Στο τέλος οργανώνουμε εκδήλωση στο σχολείο με εκθέσεις, τραγούδια, θέατρο κλπ.- Δένουμε σε τόμο τις εργασίες μας.

ΑΝΑΛΟΓΑ ΘΕΜΑΤΑ

-ΟΙ ΠΕΛΑΡΓΟΙ

-Ο ΚΟΥΚΟΣ

-Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η έκδοση μιας σχολικής εφημερίδας είναι πάντα μια αγαπητή υπόθεση για τα παιδιά. Έχουν γραφεί πολλά για το θέμα αυτό και υπάρχουν αρκετές και διαφορετικές απόψεις. Για την τεχνική του θέματος σας παραπέμπουμε στη δημιουργία της αφίσας. Ωστόσο μια εφημερίδα είναι κάτι πιο σύνθετο από μια αφίσα.

Θα πούμε μερικά βασικά πράγματα που πρέπει να έχουν υπόψη όσοι θέλουν να ασχοληθούν με την έκδοση μιας σχολικής εφημερίδας. Φυσικά εκφράζουμε τις δικές μας απόψεις, που στηρίζονται σε πολλές ανάλογες εμπειρίες.

1. Η σχολική εφημερίδα θα βγει έξω από το σχολείο. Πρέπει επομένως να είναι καλαίσθητη, χωρίς λάθη ορθογραφικά και συντακτικά. Η άποψη που λέει πως πρέπει να αφήσουμε τα παιδιά να εκφραστούν όπως θέλουν κι όπως μπορούν μέσω της εφημερίδας είναι λάθος κατά τη γνώμη μας. Η δυνατότητα αυτή δίνεται στα παιδιά μέσα στην τάξη. Άλλωστε και τα ίδια τα παιδιά θα χαρούν όταν βγουν προς τα έξω χωρίς λάθη και ασχήμιες.
2. Οι βασικοί κανόνες των τυπικών εφημερίδων πρέπει να τηρούνται. (Τίτλος στην πρώτη σελίδα, "ταυτότητα" στις μέσα σελίδες, στήλες, λεζάντες, τίτλοι, υπότιτλοι κλπ).
3. Τόσο τα κείμενα όσο και τα σκίτσα πρέπει να γίνουν με μαύρη μελάνη για να τυπώνονται καθαρά.
4. Τα κείμενα μπορούν να διορθωθούν από τα ίδια τα παιδιά με τη βοήθεια των λεξικών. Ωστόσο ένα "φιλτράρισμα" κι από το δάσκαλο δεν είναι άσκοπο.
5. Δεν είναι κακή ιδέα να γραφούν τα κείμενα με γραφομηχανή ή κομπιούτερ. Θα έχει μια καλύτερη εμφάνιση η εφημερίδα. Έτσι άλλωστε τα παιδιά εισάγονται στη δημιουργία ενός εντύπου, ενός βιβλίου κλπ.
6. Αν υπάρχει η δυνατότητα, μπορεί να τυπωθεί και σε τυπογραφείο η εφημερίδα.

ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ

- ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΜΕ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
- ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ
- ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΣΤΕ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΑ
- ΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΚΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ
- ΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΚΑ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ
- ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ
- ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ
- ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΚΤΩΝ ΜΑΣ
- Η ΚΟΝΤΙΝΗ ΜΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑ
- ΟΙ ΓΛΑΡΟΙ
- Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ.
- ΤΟ ΚΟΝΤΙΝΟ ΜΑΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

- ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
- Ο ΠΑΛΙΟΣ ΜΥΛΟΣ
- ΤΟ ΜΑΛΛΙ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ
- ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
- ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΦΑΓΗΤΑ ΧΩΡΙΣ ΚΡΕΑΣ
- ΟΙ ΠΙΤΕΣ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ
- ΑΓΡΙΟΧΟΡΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ
- Η ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ
- Η ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ
- Η ΕΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΔΙ
- ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΣΙ
- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΖΟΥΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ
- ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΥΜΕ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΑΠΛΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Προκειμένου να αντιμετωπίσετε διάφορες γραφειοκρατικές διαδικασίες σας δίνουμε παρακάτω μερικές πληροφορίες και υποδείγματα.

1. ΓΙΑ ΕΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ:

- A. Σχέδιο προγράμματος συμπληρωμένο.
- B. Πράξη εκπ/κών του σχολείου.

2. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

A. Τιμολόγια με ημερομηνία μεταγενέστερη της ημερομηνίας έγκρισης του προγράμματος από τον Προϊστάμενο Π.Ε. (Ρωτήστε καλύτερα τον Υπεύθυνο Π.Ε. ή κάποιον άλλο αρμόδιο).

B. Πρωτόκολλο της Επιτροπής Παραλαβής Υλικού του σχολείου που αποτελείται από 3 εκπ/κούς συμπεριλαμβανομένου και του Δ/ντή. Στα 2/θέσια και 1/θέσια σχολεία θα υπογράψουν 2 και 1 αντίστοιχα.

3. ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΕΡΩΡΙΕΣ:

A. Κατάσταση υπερωριών.

B. Πράξη του Δ/ντή. (Υπερωρίες δίδονται μετά την έγκριση του προγράμματος από τον Προϊστάμενο). Τα δικαιολογητικά να υποβάλλονται στο τέλος κάθε τριμήνου.

ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ (με τη σειρά των παραπάνω πληροφοριών).

*A. Έγκριση προγράμματος***ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ**

Σχολείο.....
 Ταχ. Δ/ση: ..... Τηλ. ....
 Όνομα Δ/ντή:.....
 Συνολικός αριθμός δασκάλων: .....
 Συνολικός αριθμός μαθητών: .....Σχολικό έτος: .....

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

	Επώνυμο	Όνομα
1	.....	.....
2	.....	.....

ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τάξη: ..... Τμήμα ..... Αριθμός μαθητών .....

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ή ΠΡΟΣΩΠΑ

.....
 .....
 .....
 .....

1.ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

.....
 .....

Κριτήρια επιλογής προγράμματος

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

Τα επιμέρους θέματα (αν έχουν αποφασιστεί):

.....
 .....
 .....

.....
.....
2. Χρόνος πραγματοποίησης του προγράμματος. (Π.χ. Συμπλήρωση 25ωρου ωρολογίου προγράμματος, υπέρβαση 25ωρου ωρολογίου προγράμματος κατά δύο ώρες) :

.....
.....
.....
.....
.....
.....
Προβλεπόμενη διάρκεια:

...Π.χ.....Νοέμβριος 1996-Μάιος 1997

.....
.....
3. Σκοποί του προγράμματος:

.....
.....
4. Μεθοδολογία του προγράμματος σε σχέση με τον προβλεπόμενο χρόνο και τους σκοπούς του προγράμματος.

.....
.....
5. Προβλεπόμενο κόστος για την εφαρμογή του προγράμματος (μεταφορικά, αγορά υλικού κ. ά.):

.....
.....
**6. Διαδικασία αξιολόγησης του προγράμματος (αν έχει αποφασιστεί):
Τι θα αξιολογηθεί;**

.....
Από ποιον ;

.....

Πότε;

.....

.....

.....

Πώς;

.....

.....

.....

.....

..... 199.....

Ο Διευθυντής του Σχολείου

**ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
(ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ)**

Σχολείο: 4/Θ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΡΑΛΙΑΣ
Ταχ. Δ/ση: 601 00 ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΤΕΡΙΝΗ
Όνομα Δ/ντή: ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΣΑΒΒΙΔΟΥ
Συνολικός αριθμός δασκάλων: 4
Συνολικός αριθμός μαθητών: 88

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Επώνυμο	Όνομα
1 ..Γραίκος	..Νικόλαος.....
2.....Σαββίδου.....	Περσεφόνη.....

ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τάξη: ....Ε και ΣΤ..... Τμήμα .....Αριθμός μαθητών: ...26....

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ή ΠΡΟΣΩΠΑ

Σύλλογο Γονέων του Σχολείου, Υπεύθυνο Π.Ε. του Νομού, Κοινότητα Παραλίας, Ορνιθολογική Εταιρία, Δασαρχείο.

1.ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο μικρός υγροβιότοπος του χωριού μας.

Κριτήρια επιλογής προγράμματος:

Η μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας που διαθέτει.- Βρίσκεται πολύ κοντά στη θάλασσα και στο σημείο αυτό ενώνεται το αλμυρό με το γλυκό νερό.- Βρίσκεται κοντά στο σχολείο και οι παρατηρήσεις θα γίνονται εύκολα.

Τα επιμέρους θέματα (αν έχουν αποφασιστεί):

1. Είδη φυτών 2. Είδη πουλιών που συχνάζουν 3.Είδη ψαριών θαλάσσης 4.Είδη ερπετών. 5. Άλλα είδη.

2. Χρόνος πραγματοποίησης του προγράμματος. (Π.χ.Συμπλήρωση

25ωρου ωρολογίου προγράμματος, υπέρβαση 25ωρου ωρολογίου προγράμματος κατά δύο ώρες) :

1. Όταν το πρόγραμμα του σχολείου το επιτρέπει. 2.Απόγευμα και Σαββατοκύριακα κατόπιν συνενόησης.

Προβλεπόμενη διάρκεια:

Νοέμβριος 1995- Μάιος 1996

3. Σκοποί του προγράμματος:

1. Γνωριμία των παιδιών με τους υγροβιότοπους.
2. Γνωριμία των παιδιών με τον τόπο που ζουν. 3. Αγάπη προς τα πουλιά και τα άλλα ζώα.4. Σεβασμός των οικολογικών ισορροπιών. 5. Συνειδητοποίηση της αρχής "πως πρέπει να σεβόμαστε τους κανόνες της φύσης".

4. Μεθοδολογία του προγράμματος σε σχέση με τον προβλεπόμενο χρόνο και τους σκοπούς του προγράμματος:

1. Ενημέρωση των μαθητών για τους υγροβιότοπους 2. Οργάνωση και σχεδιασμός της όλης δουλειάς. 3. Άμεση επαφή των μαθητών με το μικρό υγροβιότοπο και καταγραφή των στοιχείων του. 4. Συγκέντρωση πληροφοριών. 5. Ενημέρωση των μαθητών με ταινίες, σλάιτς κλπ. 6. Φωτογράφιση-βιντεοσκόπηση. 7. Εντυπώσεις, ζωγραφική, χειροτεχνία 8. Συγκέντρωση σε τόμο όλων των εργασιών. 8. Διοργάνωση εκδήλωσης σχετικής στο τέλος.

5. Προβλεπόμενο κόστος για την εφαρμογή του προγράμματος (μεταφορικά, αγορά υλικού κ. ά.):

Για φιλμ και εμφανίσεις φωτογραφιών, μεγεθύνσεις, αγορά φιλμ για σλάιτς, εμφανίσεις, πλαίσια, αρχειοθέτηση, γύρισμα και μοντάζ βιντεοταινίας, αγορά κιαλιών, χαρτονιού, υλικού χειροτεχνίας, καλαμιών κλπ

ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΧ. 250.000

6. Διαδικασία αξιολόγησης του προγράμματος (αν έχει αποφασιστεί):

Τι θα αξιολογηθεί;

1. Η επιτυχία του προγράμματος. 2. Η αφομίωση βασικών γνώσεων του προγράμματος από τα παιδιά.

Από ποιον;

Από τούς εκπ/κούς, τους γονείς, και τους κατοίκους του χωριού.

Πότε ;

Τέλη Μαΐου 1997

Πώς;

Σε εκδήλωση που θα περιλαμβάνει εκθέσεις των εργασιών, συζήτηση κλπ σε αίθουσα του Σχολείου

Παραλία, 13 Σεπτεμβρίου 199..

Η Διευθύντρια του Σχολείου

**ΠΡΑΞΗ .../ 1996
(ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ)**

Σήμερα .....199... και στο γραφείο του ..... Δημοτικού Σχολείου..... συνεδρίασε ο Σύλλογος Δασκάλων του Σχολείου αποτελούμενος από τους: .....

..... προκειμένου να συζητήσει και να αποφασίσει επί του θέματος της Ημερήσιας Διάταξης:

"Εφαρμογή προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης στο σχολείο μας".

Ο Διευθυντής του Σχολείου εισηγείται στο Σύλλογο την εφαρμογή στο Σχολείο προγραμμάτων... Περιβαλλοντικής Εκπ/σης, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. (29/10-9-96...) εγκύκλιο της Δ/σης Α/θμιας Εκπ/σης Ν.Πιερίας και την υπ' αριθμ. Γ1/377/865/18-9-92 Απόφαση του ΥΠΕΠΘ, μέσα στα πλαίσια των σχολικών και εξωσχολικών δραστηριοτήτων του Σχολείου. Συγκεκριμένα εισηγείται τα προγράμματα:

1. ....
2. ....

Μετά από συζήτηση τα μέλη του Συλλόγου αποφασίζουν τα εξής:

1. Να εφαρμοστούν στο σχολείο κατά το σχολικό έτος .....τα εξής προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης:

A.

ΘΕΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: .....

ΤΑΞΗ Ή ΤΜΗΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΤΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΕΙ: .....

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΚΠ/ΚΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ: .....

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: .....

B.

2. Τα προγράμματα θα εφαρμοστούν ως εξής:

- Το Α' πρόγραμμα ..... θα εφαρμόζεται κάθε Δευτέρα και Πέμπτη ή σε άλλη μέρα, αν για διάφορους λόγους δεν μπορεί να γίνει αυτό τις συγκεκριμένες μέρες. Για το σκοπό αυτό ο (οι) υπεύθυνος δάσκαλος του προγράμματος αυτού..... θα εργαστεί δύο ώρες εβδομαδιαίως πέραν του κανονικού ωραρίου.

- Το Β' πρόγραμμα .....

3. Η συνολική δαπάνη υλοποίησης των παραπάνω προγραμμάτων Π.Ε. θα ανέλθει στο ποσό των .....δρχ.

Η πράξη αυτή αφού διαβάστηκε και εγκρίθηκε, υπογράφεται.

Ο Διευθυντής του Σχολείου

Οι δάσκαλοι του Σχολείου

Β. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ. Μαζί με το τιμολόγιο θα υποβληθεί και το παρακάτω πρωτόκολλο.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΙΕΡΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
.....ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Η Επιτροπή Παραλαβής Υλικού του Δημοτικού Σχολείου
..... αποτελούμενη από τους
1.....2.....
και 3. ...., όλοι εκπ/κοί του Σχολείου, παρέλαβε
σήμερα ..... όλα τα είδη που αναφέρονται στο υπ' αριθμ.
...../
τιμολόγιο που εξέδωσε ο .....

.....199.....

Ο Διευθυντής του Σχολείου

Η Επιτροπή

1.

2.

3.

Γ. Δικαιολογητικά για υπερωρίες.

**ΠΡΑΞΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ (ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ)
ΑΡΙΘΜΟΣ ...../ 199...**

Ο Διευθυντής (-ντρια) του Δημοτικού Σχολείου

.....
έχοντας υπόψη:

1. Την υπ' αριθμ. Γ1/ 377/ 865/ 18-9-1992 (ΦΕΚ 577 β') απόφαση του ΥΠΕΠΘ με θέμα: "Σχολικές δραστηριότητες",
2. Το υπ' αριθμ. Φ.18 / 211 / Γ1 / 275 / 22-2-95 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ με θέμα: "Υπερωριακή αποζημίωση",
3. Το υπ' αριθμ. .... / ..... 199... πρακτικό της Επιτροπής Σχολικών Δραστηριοτήτων με θέμα: " Έγκριση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης",
4. Την υπ' αριθμ. .... / ..... 199... απόφαση του Προϊσταμένου της Δ/σης Π.Ε. Ν. Πιερίας με θέμα: "Έγκριση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης" ,

αποφασίζουμε

Καθορίζουμε το εβδομαδιαίο πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης των μαθητών της τάξης (-ων) ..... του σχολείου μας κατά το χρονικό διάστημα (π.χ.) Οκτωβρίου 1996 - Δεκεμβρίου 1996 ως εξής:

1. Η Ε΄ Τάξη (π.χ.) κάθε Τρίτη και Παρασκευή από ώρα 13.30΄ μέχρι 14. 20΄ και για σύνολο ωρών εβδομαδιαίας απασχόλησης: 2 ώρες.
2. Η ΣΤ΄ Τάξη (π.χ.) κάθε Δευτέρα και Πέμπτη από τις 13. 30΄ μέχρι 14. 20΄ και για σύνολο ωρών εβδομαδιαίας απασχόλησης: 2 ώρες.

.....
Σε περίπτωση αργίας ή άλλης αιτίας το πρόγραμμα θα γίνεται σε οποιαδήποτε άλλη μέρα της ίδιας εβδομάδας.

Την εφαρμογή των προγραμμάτων θα αναλάβουν οι δάσκαλοι:

1. ....το πρόγραμμα
.....
2. ....το πρόγραμμα
.....

.....199.....

Ο (Η) ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΙΕΡΙΑΣ
 Δ/ΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
 .....ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

.....

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΠΕΡΩΡΙΩΝ

ΜΗΝΑΣ:						
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ						
ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΩΡΕΣ (Υπερωρίες)						
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ Υπερωριακής απασχόλησης μηνός						

ΜΗΝΑΣ:						
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ						
ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΩΡΕΣ (Υπερωρίες)						
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ Υπερωριακής απασχόλησης μηνός						

ΜΗΝΑΣ:						
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ						
ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΩΡΕΣ (Υπερωρίες)						
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ Υπερωριακής απασχόλησης μηνός						

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ ΤΡΙΜΗΝΟΥ						
----------------------------------	--	--	--	--	--	--

Κατερίνη, ...199...

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΙΕΡΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
.....ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

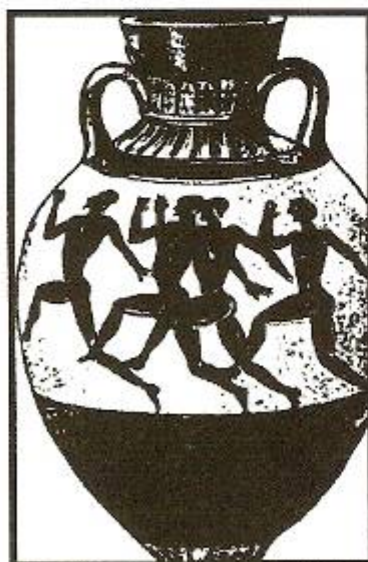
.....

ΒΕΒΑΙΩΣΗ

Βεβαιώνεται ότι ... δασκαλ... ..
του Δημοτικού μας Σχολείου εργάστηκε κατά το χρον.διάστημα
.....199..... ώρες πέραν του κανονικού
ωραρίου εφαρμόζοντας πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπ/σης.

.....199...

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ Π.Ε.
(Είναι στη διάθεση κάθε σχολείου και εκπ/κού).

- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ. Του Ευγ. Φλογαίτη.
- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ- ΕΚΠ/ΣΗ. Των Θ.Κουσουρή και Αρτ. Αθανασάκη.
- Η ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT . Του KARL FREY.
- Ο ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΥ ΚΛΕΙΝΕΙ. Του Μπάρι Κόμονερ.
- ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΔΕΜ ΣΤΟ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ. Του Μιχ. Μοδινού.
- ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΕΣ . Του Μιχάλη Μοδινού.
- ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ. Του Πιερ Σάμουελ.
- ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ. Του Κυρ. Αθανασίου.
- ΛΕΞΙΚΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ. Του Ντ. Απαλοδήμου.
- ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Του Ντ. Απαλοδήμου.
- ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ. Του Σάκη Κουρουζίδη.
- ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΖΩΗ. Του Κέντρου NATUROPA.
- Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Του ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ. Του Ν. Καραϊσκού.
- ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ. Του DAVID BURNIE.
- ΛΕΞΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. Του Γρ. Τσουνή.
- ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ. Του DAVID BURNIE.
- 50 ΑΠΛΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΣΩΣΟΥΝ ΤΗ ΓΗ. (Έκδοση εφημερ. "ΠΟΝΤΙΚΙ").
- ΑΜΑΖΟΝΙΟΣ ΕΝΑΣ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟΣ ΓΙΓΑΝΤΑΣ. Του ALAIN GHEER BRAND.
- ΟΞΙΝΗ ΒΡΟΧΗ. Του J. HAWKES.
- ΤΟΞΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ. " "
- Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ. Του J.Pecklake.
- ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΤΑ.
- ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ. (Παρατηρητής).
- ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΝΑ (Δύο τόμοι). Του Κώστα Τσίπηρα.
- ΑΓΡΙΟΛΟΥΛΟΥΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Του Γ. Σφήκα.
- ΑΡΠΑΚΤΙΚΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Των Γ. Χανδρινού και Α. Δημητρόπουλου.
- ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΑΣΗ. Του Μουσείου Γουλανδρή.
- ΤΑ ΔΑΣΗ ΜΑΣ .Του Υπουργείου Γεωργίας.
- ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Του Γ. Σφήκα.
- ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Του Γ. Σφήκα.
- ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ. Των R.Rettersen , Gay Mountjort.
- ΑΝΤΙ-ΚΥΝΗΓΙ. Του Κ. Τσίπηρα.

- **ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ.** Της Ελλ. Ορνιθολογικής Εταιρείας.
- **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ.** Του Μουσείου Γουλανδρή.
- **Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.** Του Α. Καλλία.
- **ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΦΩΚΙΑΣ.** Του Γ. Κοπανά κλπ.
- **ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ.** Της Ε.Ο.Ε.
- **ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΝΤΑΣ. Α΄ ΤΟΜΟΣ** (Για παιδιά 4-8 ετών). Του Νίκου Καραϊσκού.
- **ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΝΤΑΣ. Β΄ ΤΟΜΟΣ** (Για παιδιά 8-12 ετών). Του Νίκου Καραϊσκού.
- **ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΡΑΛΙΑΣ**
- **ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ.** Του Ν. Καραϊσκού.
- **ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ.** Του Νίκου Καραϊσκού. 1996.
- **ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ.** Του Ν. Καραϊσκού.
- **Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.** Των Α. Καλλία και Αντωνίου.
- **ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΦΩΚΙΑΣ.** Της WWF.
- **ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.** PHILIP SARRE κλπ.
- **ΑΝΑΚΥΚΛΩΜΕΝΟ ΧΑΡΤΙ.** Του j. Condon.
- **Η ΖΩΗ ΣΤΑ ΒΡΟΧΕΡΑ ΔΑΣΗ.** Του L. Baker.
- **ΦΑΛΑΙΝΕΣ ΚΑΙ ΔΕΛΦΙΝΙΑ.** Του Μαρκ Καρουάντ.
- **ΑΝΑΚΥΚΛΩΜΕΝΟ ΓΥΑΛΙ.** Του J. Condon.
- **ΑΝΑΚΥΚΛΩΜΕΝΟ ΜΕΤΑΛΛΟ.** J. Palmer.
- **ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΜΕ ΦΥΤΑ.** Της Monica Byles.
- **Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.** Της Monica Byles.
- **Η ΖΩΗ ΣΤΟΥΣ ΩΚΕΑΝΟΥΣ.** Του L. Baker.
- **ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.** Του Π. Στρατίκη.
- **ΟΙ ΝΕΟΙ Σ' ΕΝΑ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΚΟΣΜΟ.** (N.M.O).
- **ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.** Της Αναστασίας Μουράτη.

- **ΘΑΜΝΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΦΥΤΑ.** Του .Ground.
- **ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΓΛΑΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΖΑΡΤΙΝΙΕΡΕΣ.** Του R. Harristy.
- **ΒΟΤΑΝΑ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ.** Της AN. BONAR ΚΛΠ.
- **ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΛΑΔΕΜΑ.** Του R.GROUND.
- **ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΦΥΤΑ ΤΟΙΧΟΥ.** Του ALLAN TITCHMARSH.
- **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.** Της WWF.
- **ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.** Του Μουσείου Γουλανδρή.

- ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ.** Του Αθ. Αδαμόπουλου.
- ΤΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1878.** Του Ν. Κάκαλου.
- ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟ.** Του Αθ. Αδαμόπουλου.
- Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ.** Του Απ. Τσακούμη.
- ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.** Της Ελλ. Ορνιθ. Εταιρίας.
- ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΝΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ.** Του Κ. Μαρουδή.
- ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ.** του Ρ.Φλοτοη κλπ.
- ΕΞΩΦΥΛΛΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ,ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΑ.** Του Σάκη Κουρουζίδη.
- ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.** Του ΥΠΕΧΩΔΕ.
- **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ.** Του Ν. Κουτσού.
- **ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΕΚΠ/ΣΗ.** Του Υπουργείου Παιδείας.
- **ΕΛΛΑΔΑ: ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ.** Του ΥΠΕΧΩΔΕ.
- **ΟΙ ΠΕΛΑΡΓΟΙ.** Της Ε.Ο.Ε.
- ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ Π.Ε. ΚΑΙ Μ.Μ.Ε.** Της Ν.Α. Αιτωλοακαρνανίας.
- **ΕΞΩΦΥΛΛΑ ΒΙΒΛΙΩΝ.** του Σάκη Κουρουζίδη.
- **Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΣΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ.** Πρακτικά Συνεδρίων για τον Όλυμπο που γίνονται κάθε δύο χρόνια στην Ελασσόνα. (Β΄έως Ζ΄). ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΟΙ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- **ΧΛΩΡΙΔΑ-ΠΑΝΙΔΑ ΟΛΥΜΠΟΥ.** (1ο Δημοτικό Σχολείο Λιτοχώρου, 1996).
- **ΑΡΠΑΚΤΙΚΑ ΠΟΥΛΙΑ .** (Δημοτ. Σχολείο Παραλίας, 1995).
- **ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΕΛΜΕΡΑ.** (Δημοτ. Σχολείο Παραλίας, 1995).
- **ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ.** (Δημοτ. Σχολείο Παραλίας, 1995).
- **ΤΑ ΦΥΤΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΥ.** (Δημοτ. Σχολείο Δίου, 1996).
- **ΤΑ ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.** ("Ορθόδοξο" ιδιωτικό Δημοτ. Σχολείο Κατερίνης, 1996).
- **Ο ΟΛΥΜΠΟΣ: ΤΟ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ.** ("Ορθόδοξο" ιδιωτ. Δ.Σχολείο Κατερίνης, 1996).
- **ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΑΝΙΝΗΣ ΤΣΑΝΤΑΣ.** (15ο Δημοτ. Σχολείο Κατερίνης, 1996).
- **ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΦΑΓΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΙΤΕΣ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ.** (15ο Δημοτ. Σχολείο Κατερίνης, 1996).
- **ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ.** (8ο Δημοτ. Σχολείο Κατερίνης, 1996).

- **ΤΟ ΞΩΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΗΣ.** (Δημοτ. Σχολείο Παραλίας, 1996).
- **Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ.** (Δημοτ. Σχολείο Παραλίας, 1996).
- **ΤΑ ΚΟΧΥΛΙΑ.** (Δημοτ. Σχολείο Παραλίας, 1996).
- **ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΑΓΡΙΟΛΟΥΛΟΥΔΑ.** (12ο Δημοτ. Σχολείο Κατερίνης, 1996).
- **ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ.**

ΕΠΙΣΗΣ:

Το γραφείο διαθέτει εργασίες Περιβαλλοντικής Εκπ/σης σχολείων άλλων νομών.

ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ ΚΛΠ)

Α΄ ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- Αμαζόνιος, αγώνας για τη ζωή. STING & JEAN PIERE DUTILLEUX (Νέα Σύνορα)
- Αλφαβητάριο της Οικολογίας. ΕΝΓΚΕΛ-ΜΠΕΡΤ ΣΤΡΑΜ. 2 ΤΟΜΟΙ.(Αίολος 1986).
- Άνθρωποι και περιβάλλον. Η χριστιανική άποψη για το οικολογικό πρόβλημα.ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΣΤΥΛΙΟΣ. (Απ. Διακονία της Ελλάδας 1987).
- Διαλεκτική της φύσης. F. ENGELS. (Σύγχρονη εποχή 1985).
- Ένας πλανήτης λεηλατείται.HERGERT GRUHL.(Νότος 1982).
- Οικολογία για αρχάριους. STERHEN CROAL & W.RANKIN (Επιλογή 1981. Θεσ/νίκη).
- Καταγωγή των ειδών. CH. DERVIN. (Εκδ. Γκοβόστη, 1987).
- Η τελευταία πνοή του πλανήτη Γη. ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΣ. (Μπουκουμάνη 1984).
- Η ρύπανση του περιβάλλοντος. ΑΥΓ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. (Παρατηρητής 1985).
- Οικολογία. PIERRE SAMUEL. (Νεφέλη 1990)
- Οικολογική Εγκυκλοπαίδεια. 20 τόμοι. (Μπουκουμάνη 1981).
- 50 απλά πράγματα που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να σώσουν τη γη.(Έκδοση εφημερίδας "ΠΟΝΤΙΚΙ" 1990) .
- Τι είναι οικολογία. D.SIMNET. (Νέα Σύνορα 1985).
- Ο άνθρωπος και το περιβάλλον. Ο.Ε.Δ.Β.-ΥΧΟΠ.

Β΄ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ-ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ- ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Αρχιτεκτονική: η μορφή της σκέψης στο φυσικό χώρο. Χ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ (Γνώμη)
- Βιοκλιματική αρχιτεκτονική. ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗ. (Αρχιτ. Σχολή Α.Π.Θ).
- Η Ελληνική Παράδοση προϋπόθεση για την προστασία του περιβάλλοντος. Θ.ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ. (Εκδ. Κυριακίδη. Θεσ/νίκη).
- Θεσσαλονίκης τοπιογραφία. ΧΡ. ΖΑΦΕΙΡΗΣ. (Παρατηρητής, Θεσ/νίκη).
- Το παιδί, η αρχιτεκτονική, ο χώρος. G. MESMIN.(Μνήμη 1978).

Γ' ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ

- Οικιακά απορρίμματα, επιλεκτική συλλογή, ανακύκλωση. ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ Ο.Ο.Σ.Α. (Έκδ. ΕΛΚΕΠΑ).
- Ανακύκλωση κουτιών αλουμινίου. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ.
- Μαθαίνουμε για το χαρτί και την ανακύκλωση. ΠΑΝΕΠ. ΘΡΑΚΗΣ.
- Απορίες για τα απορρίμματα. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ 1994.

Δ. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Ανάπτυξη. Τα χωριά ερημώνουν και οι πόλεις υποφέρουν. ΑΝΤ. ΔΡΕΜΕΣΤΙΚΑΣ (Παπαγεωργίου).
- Μαθήματα περιφερειακής ανάπτυξης. ΠΑΝΟΣ ΚΑΖΑΚΟΣ. (Παπαζήσης)
- Τα όρια στην ανάπτυξη. Ρ. ΜΕΑΔΟΥΣ. (Παπαζήσης)

Ε'. ΒΙΟΤΟΠΟΙ-ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΙ

- Αμβρακικός Κόλπος. (Έκδ. ΥΧΟΠ 1985)
- Βασικοί υγρότοποι της χώρας. ΣΤ. ΔΩΡΙΚΟΣ. (Έκδ. Υπουργ. Συντονισμού 1981)
- Η σημασία των υγρότοπων για τη διατήρηση των πουλιών. ΑΝΤ. ΚΑΝΕΛΗΣ. (Ελλην. Ορειβ. Σύλλογοι).
- Προστασία και διαχείριση των ελληνικών υγροβιοτόπων. (Έκδ. WWF)
- Το Δέλτα του Αξιού. ΤΕΔΚ Νομού Θεσ/νίκης. WWF. 1995
- Το Δέλτα του Έβρου. ΤΕΔΚ Ν. Έβρου. WWF. 1995
- Υγρότοποι της Ελλάδας. WWF 1991.

ΣΤ'. ΓΕΩΡΓΙΑ- ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

- Αγροχημικά και περιβάλλον. (Έκδ. Γεωργ. Επιμελ. Κρήτης).
- Τα φυτοφάρμακα. Ε. ΑΝΑΣΗΣ. (Καμπανά)
- Τα φυτοφάρμακα. Μ. ΜΠΑΡΔΑΜΗΣ. (Σπύρου)
- Γεωργία και άγρια ζωή. Γ.Γ. ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

Ζ' . ΔΑΣΟΣ

- Δασικές πυρκαγιές. Δ. Σ. ΚΑΪΛΙΔΗΣ. Θεσ/νίκη 1990).
- Δασική ιδιοκτησία και διαχείρισης. ΕΥΘ. ΚΟΥΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ. (Σάκκουλα 1978).
- Δασοπονία. Έκδ. Κ.Ε.Π.Ε. 1989.

- Δασική Οικολογία. ΣΠ. ΝΤΑΦΗΣ. (Γιαχούδης 1986. Θεσ/νίκη).
- Δασική παθολογία. Δ.Σ. ΚΑΪΛΙΔΗΣ. (Θεσ/νίκη 1985).
- Διακοπές στο δάσος. ΝΙΚΟΛΑΪ ΝΤΟΥΜΠΩΦ. (Ψυχογιός).
- Δασική Βοτανική. Ν. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ. (Γιαχούδης 1985).
- Δασική Εντομολογία. Δ.Σ. ΚΑΪΛΙΔΗΣ. (Εκδ. Γιαχούδης).
- Ελληνικά δάση. ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΠΟΝΙΑΣ Α.Π.Θ. 1989.
- Η λέξη για τον κόσμο είναι δάσος. URSULA LE GUIN (1989).
- Το δάσος, ο άγνωστος ευεργέτης. Έκδ. ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΒ. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠ/ΣΗΣ.
- Τα δάση μας. Έκδ. Υπουργείου Γεωργίας.
- Ελληνικά δάση. ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 1989.

Η΄.ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ

- Γεωβοτανική μελέτη εθνικού δρυμού Πρεσπών. Γ.ΠΑΥΛΙΔΗΣ. (Έκδοση Πανεπ. Θεσ/νίκης, 1985).
- Εθνικός δρυμός Πρεσπών. Π. ΜΠΡΟΥΣΑΛΗΣ. (Έκδ. Ε.Ε.Π.Φ.).
- Μελέτη της πανίδας εθν.δρυμού Ολύμπου. Μ. ΜΑΛΑΚΟΥ. (Ε.Ε.Π.Φ.).
- Μελέτη της πανίδας τού εθν. δρυμού Πίνδου (Βάλια Κάλντα). ΓΡ.ΤΣΙΟΥΝΗΣ- Μ.ΜΑΛΑΚΟΣ. (Ε.Ε.Π.Φ.).
- Εθνικός δρυμός Πρεσπών. Π. ΜΠΡΟΥΣΑΛΗΣ. (Ε.Ε.Π.Φ.).
- Ο Όλυμπος κινδυνεύει. Ν.ΚΑΡΑΪΣΚΟΣ. (Εφημερ. "ΛΙΒΑΔΙ ΟΛΥΜΠΟΥ").
- Εθνικός δρυμός Ολύμπου. Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ.
- Διαχειριστικό σχέδιο εθν. δρυμού Ολύμπου. Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ.
- Εθνικός δρυμός Πρεσπών. (Υπ. Γεωργίας).
- Όλυμπος. ΣΠ. ΜΕΛΕΤΖΗΣ. 1987.

Θ΄. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΝΙΔΑ-ΧΛΩΡΙΔΑ

- Αγριολούλουδα της Ελλάδος. Γ. ΣΦΗΚΑΣ. (Ευσταθιάδης 1980).
- Αρπακτικά πουλιά της Ελλάδας.Γ.ΧΑΝΔΡΙΝΟΣ,Α.ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (Τολίδη 1982).
- Δέντρα του ελληνικού βουνού. Π.ΜΠΡΟΥΣΑΛΗΣ. (Ελλ. Ορειβ. Σύνδεσμος).
- Η ελληνική πανίδα στο μύθο, την τέχνη, τη λογοτεχνία. H. BAUMAN. (Ε.Ε.Π.Φ.).
- Οι φίλοι μας οι πελαργοί. ANT. ΚΑΝΝΕΛΗΣ. (Ε.Ε.Π.Φ.).
- Τα πουλιά της Ελλάδος. ΓΡ. ΤΣΟΥΝΗΣ. (Περγαμηνή 1989).
- Τα θηλαστικά της Ελλάδος. ΓΡ. ΤΣΟΥΝΗΣ. (Περγαμηνή 1990).
- Τα πουλιά της Ελλάδος και της Ευρώπης. PETERSON κλπ.

- Το πρώτο μου βιβλίο για τα πουλιά. ΕΛΛΗΝ. ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.
- Αρπακτικά πουλιά. Ε.Ο.Ε.
- Για τα δικαιώματα των ζώων. Κ.ΤΣΙΠΗΡΑΣ. (Λιβάνη 1995).
- Αντι-κυνήγι. Κ.ΤΣΙΠΗΡΑΣ. (Ν. Σύνορα 1985).
- Το κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλωτών. Του Μ.Καρανδεινού. (WWF, 1989).
- Εικονογραφημένο βοτανικόν-φυτολογικόν λεξικόν (τόμοι 9). Αθήνα 1956.

Ι'. ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Βιοαέρια και ενέργεια από βιομάζα. Π.ΧΑΡΩΝΗΣ. (Εκδ. Ιών, 1989).
- Ενέργεια και περιβάλλον. Δ. ΧΡΙΣΤΟΥΛΑΣ. (Έκδ. Ε.Μ.Π.1987).
- Ενέργεια και περιβάλλον. ΕΥΣΤ. ΜΟΥΡΟΔΗΜΟΣ. (Ίδρυμα Ευγενίδη 1978).
- Νέες μορφές ενέργειας. PHILIPPE BARBIER. 1986.
- Ραδιενέργεια. Του Μ. Βαρεττά. (Μαλλιάρης-Παιδεία,1988).

ΙΑ'. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

- Βιολογική-δυναμική καλλιέργεια της γης. ΓΑΒΡΙΗΛΠΑΝΑΓΟΣ.(Δίφρος 1982).
- Βιοκαλλιέργειες χωρίς χημικά, λιπάσματα, φυτοφάρμακα και ορμόνες. ΑΝΑΣΤ. ΑΛΚΙΜΟΣ. ((Ψυχογιός 1990).
- Εγχειρίδιο βιολογικών καλλιεργειών. ΑΝ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΗΣ. (Σύλλογος Οικολογικής Γεωργίας).
- Οικολογικές μέθοδοι: από τη θεωρία στην πράξη. ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΑΣ.

ΙΒ'. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Οικολογικ παιδεία και περιβαλλοντική αγωγή. Α. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ, Θ. ΚΟΥΣΟΥΡΗΣ. (Εκδ. Μπουκουμάνη 1987).
- Περιβάλλον, οικολογία, εκπ/ση. ΑΡΤ. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ, Θ. ΚΟΥΣΟΥΡΗΣ. (Σαβάλα).
- Ας μοιραστούμε τη φύση με τα παιδιά. (Παρατηρητής 1994, Θεσ/νίκη).
- Η Περιβαλλοντική Εκπ/ση μια πρόκληση στο κατώφλι του οικολογικού αιώνα. Ν. REICHEL.
- Περιβαλλοντική Εκπ/ση: πίστα εργασίας. ANDRE GIORDAN.
- Περιβαλλοντική Εκπ/ση. Έκδοση Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.
- Η αναγκαιότητα της Π.Ε. Του Α. Αθανασάκη. (ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ, 1982)
- Π.Ε. Λόγος και πράξη. Των Α. Αθανασάκη και Ν. Παπασταματίου.

(ΟΛΜΕ,1984)

- Περιβαλλοντική- κοινωνική εκπ/ση.Λόγος και πράξη. Σ.Γαρδέλη. (ΟΛΜΕ,1986).
- Το άνοιγμα του σχολείου στη ζωή. (ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ,1986).
- Περιβαλλοντική Εκπ/ση. Του Ε. Φλογαίτη. (Ελλ.Πανεπιστ. Εκδόσεις. 1993).
- Προβληματισμοί γύρω από την Π.Ε. Του Β. Παπαδημητρίου. (Σύγχρονη Εκπ/ση,1989).

ΙΓ΄. ΡΥΠΑΝΣΗ

- Αστική ρύπανση. Ρ. ΛΟΪΖΟΣ. (Έκδ. Ε.Μ.Π. 1973).
- Βιομηχανική ρύπανση. Γ. ΒΑΛΚΑΝΙΑΣ (Ε.Μ.Π).
- Προστασία του περιβάλλοντος από βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Κ. Ρέμελη.(Σάκκουλα, 1989).
- Ηχητική ρύπανση. Θ.ΣΤΑΘΗΣ (Έκδ. Πανεπ. Πάτρας).
- Η ατμοσφαιρική ρύπανση της Αθήνας και το πρόβλημα του νέφους. (Έκδ. Τ.Ε.Ε).
- Τοξικά απόβλητα. Ν. HAWKES. 1988.
- Όξινη βροχή. JOHN MC CORMICK. (Κέδρος 1988).
- Ρύπανση ατμόσφαιρας Θεσ/νίκης. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Τ.Ε.Ε.
- Ραδιενέργεια αέρος και αέριες μάζες στην Ελλάδα.Σ. ΔΑΝΑΛΗ κλπ.(Ακαδημία Αθήνας).
- Το νέφος μας. ΛΕΩΝ. ΠΕΤΡΑΚΗΣ. (Γκούτεμπεργκ).
- Φαινόμενο Θερμοκηπίου. PIERRE SAMUEL. (Εκδ. Κομούνα).
- Το όζον και η ανθρώπινη απειλή. J.GRIBBIN. (Εκδ. Ωρόρα).
- Η ρύπανση των θαλασσών. Κ. ΦΥΤΙΑΝΟΣ κλπ. (Στούντιο Πρες 1988).
- Θαλάσσια ρύπανση. ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ Τ.Ε.Ε.
- Το υδάτινο περιβάλλον και οι οργανισμοί του.Σ. ΠΑΠΟΥΤΣΟΓΛΟΥ. (Καραμπελόπουλος).

ΙΔ΄. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Η ρύπανση του περιβάλλοντος και η υγεία μας. Ι. ΑΡΓΥΡΙΟΥ. (Δρυμός 1984).
- Η επίδραση του περιβάλλοντος στην υγεία. ΣΤ. ΠΙΚΟΥΛΗΣ. (Έκδ.ΕΡΥ.Ε.Α 1977).
- Περιβάλλον, διατροφή, ποιότητα ζωής.ΜΠ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ. (Θυμάρι 1988).
- Περιβάλλον και υγεία. ΒΑΣ.ΒΑΛΑΩΡΑΣ. (Ίδρυμα Ευγενίδη 1977).
- Η ρύπανση του περιβάλλοντος. Του Γ.Βαλκανά. (Παπαζήση, 1992).

ΜΕΡΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΦΙΣΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Μαθαίνουμε για τα
αγριολούλουδα του τόπου μας*

*Η φύση είναι ο μεγάλος φίλος,
δάσκαλος και προστάτης μας!*
ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΙΝΑΙ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ

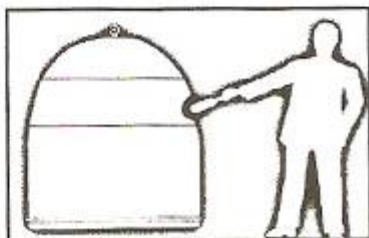

Μαθητές του 7ου Δημ. Σχολείου
Κατερίνης

Η αυλή του σχολείου μας,
οι δρόμοι, η πλατεία,
ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ
ΠΕΝΤΑΚΑΘΑΡΑ!

Φροντίζουμε όλοι μας γι αυτό.

Η ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΜΟΝΟ ΑΡΧΟΝΤΙΑ.
ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ!

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
2ου ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΣΤ΄ ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ

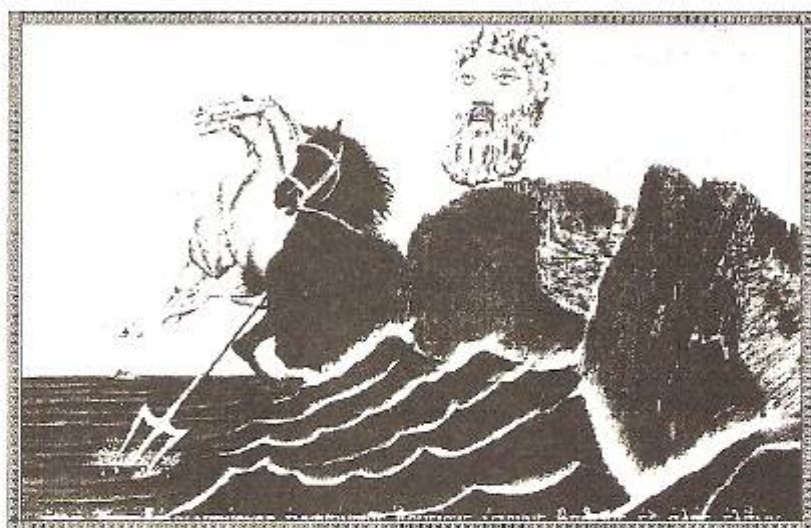
Οι καλαμιώνιες της περιοχής μας

*ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ,
ΤΟ ΦΡΟΝΤΙΖΩ, ΤΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΩ*

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ, ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ,
ΤΟΥ ΟΡΦΕΑ, ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ, ΤΩΝ
ΛΟΥΛΟΥΔΩΝ, ΤΩΝ ΔΕΤΩΝ, ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΝΑ ΠΑΡΑΔΟΘΕΙ ΣΤΙΣ ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΓΕΝΙΕΣ
ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΑΜΕ ΕΜΕΙΣ:

- ΜΕ ΤΙΣ ΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ, ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ,
ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟ, ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ
ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ!

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΙ
ΒΑΣΙΚΟ ΣΤΗΡΙΓΜΑ ΤΗΣ
ΖΩΗΣ ΜΑΣ

*Ιδιαίτερα η Ελληνική μας παράδοση
είναι πηγή σπουδαίων γνώσεων,
ομορφιάς, αρμονίας, καλαισθησίας*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ:
Η "ταυτότητα" της Ελλάδας και
των Ελλήνων.
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η καθαριότητα της αυλής
του σχολείου και η
φροντίδα του σχολικού
μας κήπου είναι δική μας
υπόθεση

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Φροντίζουμε το σχολικό
κήπο και την αυλή του
σχολείου μας

ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΚΑΘΑΡΕΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ·

ΝΑΙ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ

**Ξέρετε πόσο κακό κάνουν τα
σπρέι;**

- Ρυπαίνουν την ατμόσφαιρα.
- Συμβάλλουν στο να γίνονται
επικίνδυνες οι ακτίνες του ήλιου.
- Είναι επικίνδυνα για την υγεία.
- Είναι γενικά επικίνδυνα.

Γι αυτό:

ΟΧΙ ΣΤΑ ΣΠΡΕΪ!

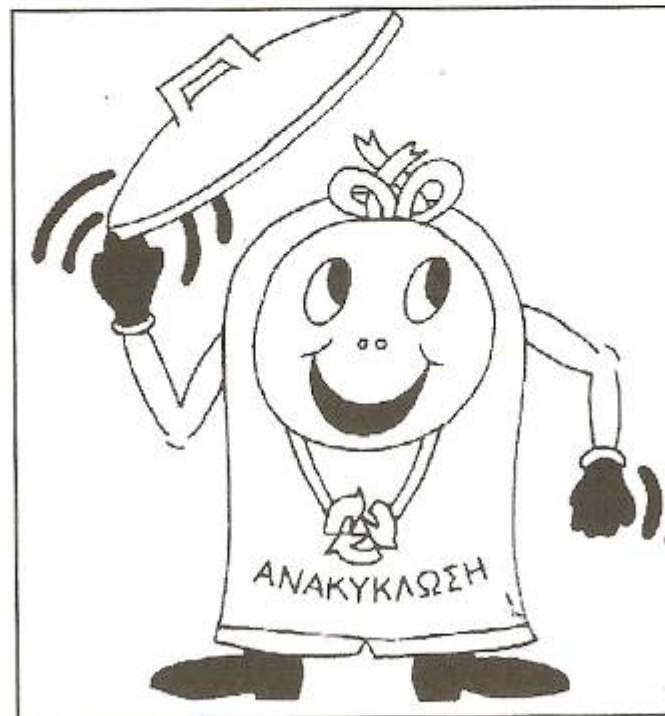
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
3ου ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Βοηθάμε και μεις το περιβάλλον

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΤΩΡΑ!

Για να έχουμε και αύριο...

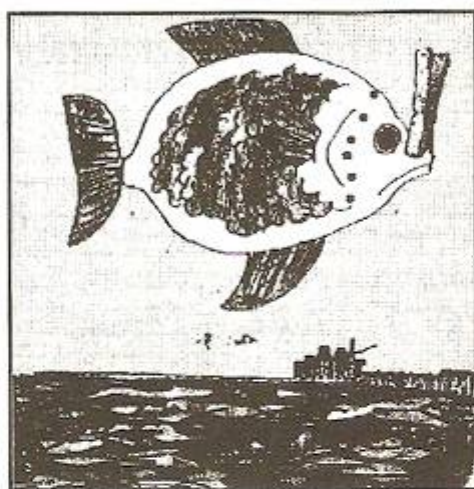

ΣΥΜΜΕΤΕΧΩ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ!
Δεν πετάω χαρτί, αλουμίνιο, γυαλί και ό,τι άλλο
ανακυκλώνεται

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Για μας του Έλληνες έχει ιδιαίτερη σημασία αυτό:

ΚΑΘΑΡΕΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ, ΚΑΘΑΡΕΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ.

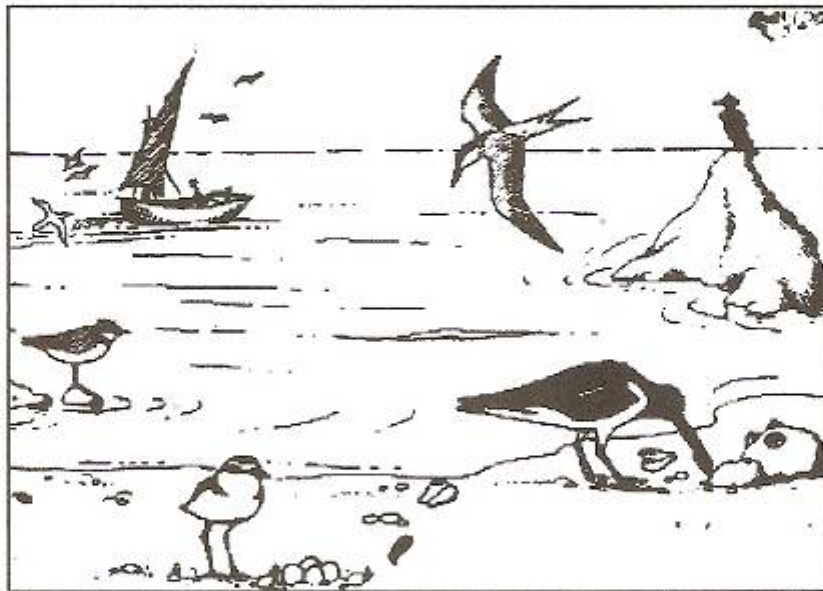
- Δεν αφήνουμε τα σκουπίδια στους χώρους που μας χαρίζουν χαρά, παιχνίδι, δροσιά.
- Από μας εξαρτάται, αν θα έχουμε πάντα πεντακάθαρες θάλασσες και ακτές.
- Στη χώρα φιλοξενίας εκατομμυρίων τουριστών δεν ταιριάζουν τα σκουπίδια

ΓΙ ΑΥΤΟ ΠΡΟΣΕΧΩ!

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

- Γνωριμία με την πραγματικότητα!
- Προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Εκτίμηση της φυσικής ομορφιάς και της ποικιλίας της ζωής.
- Συνύπαρξη και συνεργασία με όλα τα στοιχεία της Θείας Δημιουργίας.
- Διαμόρφωση σωστής συμπεριφοράς για ένα υγιές περιβάλλον.

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ γιατί το
περιβάλλον είναι μια σοβαρή υπόθεση
ΟΛΩΝ ΜΑΣ**

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ**

Ξέρεις ποιο είναι το πολυτιμότερο αγαθό της φύσης;

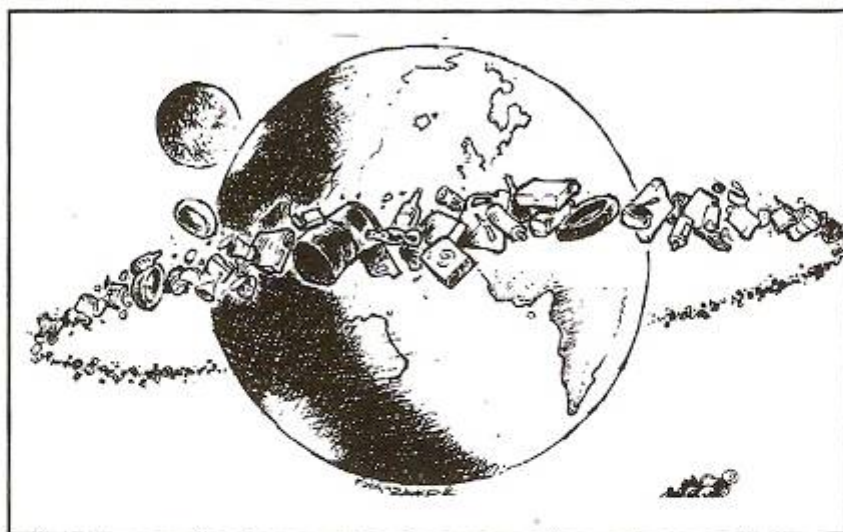
ΤΟ ΝΕΡΟ

Ας φαίνεται πολύ κι ατέλειωτο!
ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ!

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΛΟΦΟΥ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97**

- ΜΗΠΩΣ ΑΓΟΡΑΖΩ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΙ;
- ΜΗΠΩΣ ΑΓΟΡΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠ' Ο,ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΚΟΥΚΛΕΣ ΑΠΟ ΠΛΑΣΤΙΚΟ;
- ΜΗΠΩΣ ΕΙΜΑΙ ΕΝΑΣ ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ;

Ας δοκιμάσω τα παιχνίδια και τις κούκλες από υλικά φιλικά προς το περιβάλλον. Μπορώ μάλιστα να τα κατασκευάσω και μόνος μου!

**ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΠΡΙΝ ΑΓΟΡΑΣΩ
ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΤΙ ΑΓΟΡΑΖΩ
ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ,
ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ, ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΙΑ
ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ:
<Υπερκατανάλωση και περιβάλλον>**

ΜΑΘΗΤΕΣ Δ'ΤΑΞΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΟΡΙΝΟΥ

Οι υγροβιότοποι της Πιερίας είναι από τους
σπουδαιότερους της Ευρώπης!
400 είδη πουλιών και εκατοντάδες
είδη άλλων ζώων δίνουν
ξεχωριστή ομορφιά στον τόπο,
υγεία στο περιβάλλον και στη ζωή μας.

Οι τόσο χρήσιμες για τις φυσικές
ισορροπίες και για ένα υγιές περιβάλλον
αυτές περιοχές **ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ!**

- Από τις παράνομες εκχερσώσεις.
- Από τη ρύπανση.
- Από το κυνήγι κλπ.

Ας σεβαστούμε επιτέλους τους τόσο χρήσιμους και
σπουδαίους αυτούς τόπους...
Ας πάψουμε να βλέπουμε τα πάντα μέσα από την
τρύπα της δεκάρας, χωρίς προοπτική, χωρίς μέλλον...

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΟΡΙΝΟΥ ΠΙΕΡΙΑΣ

**Ευχαριστούμε
όσους μας βοήθησαν στην εργασία αυτή.**

Ιδιαίτερα:

- Το Δημοτικό Σχολείο Παντελεήμονα Πιερίας.
- Το Δημοτικό Σχολείο Παραλίας Πιερίας.

**Για τις φωτογραφίες και σκίτσα που δημοσιεύονται
ευχαριστούμε:**

- Το περιοδικό “ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ”
- Την εφημερίδα “ΛΙΒΑΔΙ ΟΛΥΜΠΟΥ”
- Την εφημερίδα “ΤΟ ΒΗΜΑ”
- Το Σχολικό Σύμβουλο και ζωγράφο Θωμά Δεμερτζή
- Την HELMERA
- Την “ΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΟΛΥΜΠΟΥ” (ΚΙ.ΠΡ.Ο)

Νίκος Καραϊσκος

